

CHROBÁČKY

PRE MALÉ I VEĽKÉ
DETI NAPÍSAĽ

JAN KARAFIÁT

S POVOLENÍM AUTORA PREPÍSAĽA

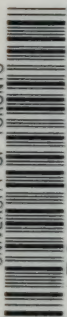
HANA GREGOROVÁ

PG
5038
K42
B719

V PRAHE
VLADOM ČESKEJ GRAFICKEJ UNIE ÚČ. SP.
1921

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01442456 8

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by
JOSEF SKVORECKY

CHROBÁČKY

Pre malé i veľké deti napísal

JAN KARAFIAT

*

S povolením autora prepísala

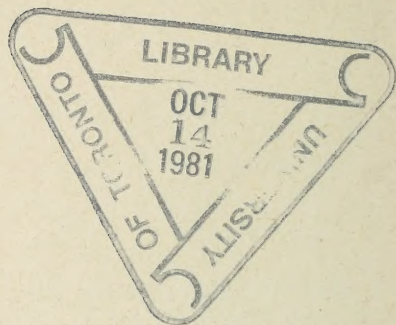
HANA GREGOROVÁ

V PRAHE 1921

NÁKLADOM ČESKEJ GRAFICKEJ UNIE
ÚČ. SP.

Maže ID (zemanstovakia)

Všetky práva sú vyhradené.

PG

5038

K42 B 719

Knihtlačiareň „Unie“ v Prahe.

Slnko už bolo pri samom západe, keď svät-janské chrobáčky vstávaly. Maminka už bola v kuchyni a varila raňajky. Otecko už tiež nespál. Ležal ešte v posteli a sladko si hovel. Chrobáčik ale prevandroval do maminkinej postielky, — tam je lepšie spať, — ľahol si pekne na chrbát, zodvihol všetky nôžky do povetria a začal sa kolísaf: hajda-hajda, hajda-hajda. Ale zrazu sa veľmi rozkolísal, a ani sa nenazdal, iba keď už na zemi ležal a kričal z celého hrdla.

Otecko sa strhol a veľmi zľakol. „Bodaj ťa aj s Chrobáčikom, či to musíš tak kričať?“ — „Jaj, otecko, keď som sa tak udrel!“ — „Kde si sa udrel?“ — „Ale spadol som s posteľe.“ — „Mal si si dať pozor.“ — „Jaj, ako ma to veľmi bolí.“ — Maminka za ten čas už uvarila raňajky a šla ich budiť. „Vstávajte, vstávajte, slnko už zapadá, budeme raňajkovať. A čože ty, Chrobáčik, už plačeš, len čo si oči otvoril?“ — „Ale keď som sa tak udrel a otecko chce, aby som nekričal.“ — „No, len poď, kým sa budeš ženiť, sa ti to zahojí. A teraz sa pekne umyjeme a budeme raňajkovať. Poď.“

A šli. Maminka chrobáčika pekne umyla, Chrobáčik pokládol k stolu stoličky, a maminka už

niesla polievočku na stôl. Sadli si, složili nožičky a otecko sa modlil:

Ó náš milý Bože veľký,
 Povstali sme už z postielky —
 Hneď z rána ťa prosíme,
 Daj, nech sa ťa bojíme,
 Bojíme a poslúchame
 A pritom sa radi máme.

Potom sa Chrobáčik pomodlil svoju modlitbičku: „Príď, Pane Ježiši, buď hosťom naším,“ — a potom si hneď vzal lyžičku a zručne ňou narábala, veď mali zelenú polievočku a hoci Chrobáčik všetky polievky rád jedol, tú zelenú mal predsa najradšej zo všetkých polievočiek. Zjedol za plný svoj tanier a ešte mu maminka zo svojej pridala.

Ale otecko že už nemá čas, slnko že je už dávno za horami. Chytro bozkal maminku, Chrobáčik mu bozkal ruku. — „A teraz, Chrobáčik, aby si poslúchal, aby mi maminka nemusela žalovať na teba. — „Nie, otecko. A ja vás odprevadím, áno?“ — „No, poď.“

A šli, ba leteli, ale pekne nízko, aby Chrobáčik nespadol, a len tak ďaleko, aby Chrobáčik dozrel domov, aby potom nezablúdil. Ešte toho moc nevedel, a otecko mu povedal: „Vráť sa už, vráť, a pekne sa uč lietaj.“ A Chrobáčik sa vrátil. Chalúpku mali postavenú v stráni pod borievkovým krom a pokrytú suchým ihličím. Chrobáčik sa vyškriabal na striedku, spustil sa a letel až k lúke a cez celú lúku až k dubu a zase nazad až na striedku, potom sa zase spustil a letel až k dubu a ešte zase nazad. A keď už bol celý udýchaný a krýdelká ho bolely, sadol si a oddychoval. A zase sa spustil a zas letel až k lúke a cez celú lúku

až k dubu a zas až na striešku, a zase sa spustil a letel až k dubu a zas až na striešku, a zase sa spustil a letel až k dubu a zas nazad, a ešte sa spustil a letel rovným fúrom pod dub ku kmotričke.

„Kmotrička, a ste už povstávali?“ — „Ej, Chrobáčik, akože by sme neboli!“ — „Aj, Lienka?“ — „Akože, aj tá. A čo si nám doniesol?“ — „Ja? Nič. Ale ako vám ja už viem lietať: od nás až sem a zase k nám a zase sem, a zase k nám a zase sem, ako nič. Však by si to ty nevyvládala, Lienka?“*) — — — „Veď som ja pánbožkova kravička a nie nijaký chrobáčik. Však vaša maminka, myslím, tiež nevie dobre lietať.“ — „Veľmi nie. Ale, vieš čo, ja som dnes ráno spadol s postele.“ — „A potom si plakal, však.“ — „A ako že ty to vieš? Či si ma počula?“ — „Nepočula, ale ja to už viem, že ty rád plačeš.“ — „Že ja rád plačem? Ó — ty Liena! — — —“

A Chrobáčik už zas letel. Maminka mala už poupratované doma a práve umývala obloky, že sa len, tak jagaly. „Kde si bol tak dlho, Chrobáčik?“ — „Bol som na chvíľku u kmotričky pod dubom.“ — „A čo si tam robil?“ — „Nič, bol som len pod oblokom.“ — „A čo ti dali?“ — „Nič, ja som nič nechcel.“ — „Ja viem, že ti dačo dali. Včera kmotrička povedala, že keď k ním prídeš...“ — „Majú niečo?“ — „Veru iste, inak by kmotrička nebola vravela.“ — „Nuž, nech si majú.“ — „O jej, však si ty preto zaletíš.“ — „Nezaletím.“ — „A zaletíš. A ako ďaleko si otecka odprevadil?“ — „Veru ďaleko. Až k tým trom jelšínám.“ — „No veru, to je nie ďaleko. To sa ešte budeš musieť dlho učiť lietať, kým

*) V mnohých krajoch pánbožkova kravička.

budeš môcť s oteckom lietať a ľudom pekne svietiť.“ — „Čo len to! A či sa ľudom musí svietiť? Však my si sami svietime!“ — „Nuž la, keď oni majú noc vtedy, keď mi deň. Teraz spia.“ — „Načo im teda otecko svieti, keď spia?“ — „Duša moja, to tak musí byť, Pán Boh tak chce, aj ty poletíš s oteckom ďaleko, ďaleko a budeš pekne svietiť. Len choď a uč sa lietať.“

To sa Chrobáčikovi páčilo, a už zase lietal. Vyškriabal sa na striežku, spustil sa a letel — letel na druhú stranu až ku gaštanom a hneď zase nazad až na striežku. Ale ďalej sa mu akosi nechcelo. Ostal sedieť a tu odrazu zbadal, že sa im začína z komína dymiť. A už sedel na komíne. „Maminka, čo sa vám to na ohnisku chytá?“ — „Nuž, nič, dieťa moje. Chcem urobiť zápražku na polievku.“ — „A keď vám oheň zahasím, maminka!“ — „Nie, nie, nesmieš. Neopováž sa!“ — Ale Chrobáčik predsa začal fúkať a bezmála by bol oheň zahasil, keby maminka nebola chytro priložila trocha suchého ráždia. Plameň vyšlahol a za nim sa valil dym, a Chrobáčik začal kričať, a kričí a kričí a spúšťa sa so striežky dolu. „Ach, maminka, maminka, ach, ach, maminka!“ — „A čo ti je zase, Chrobáčik?“ — „Ach, maminka, veď mi ten dym vnišiel do očí.“ — „Vidíš, ty zlý Chrobáčik! Dobre ti tak, keď si neposlušný. Nevieš, čo ti otecko ráno prikazoval a začo sa ráno modlíme? Počkaj, počkaj, ja to všetko poviem.“ — „Ale, maminka, keď mi vnišiel ten dym do očí a tak ma štípal.“ — „Tak ti treba, a ešte aj dostaneš, keď otecko priletí. Z teba bude krásny Chrobáčik!“ — „Ale, veď som vám oheň nezahasil, maminka.“ — „Ale si chcel zahasiť, a vedel si, že to nesmieš. Nie, vidíš, to ti nesmiem odpustiť. Čože by z teba bolo! Len aby otecko pri-

letel. A kmotričke to tiež poviem o tebe aj kmotríkovi aj Lienke.“ — „Ale, maminka, veď som vám ho nezahasil a už vám ho nikdy nebudem zhášať. Prosím vás, maminka, nepovedzte to.“ — „Nie, ja to musím povedať.“

Ale keď Chrobáčik moc prosil a prosil, a už zas plakal a neprestajne prosil a sľuboval, že už bude poslúchať, nuž sa maminka dala obmekať a že nepovie. „Tak teda už neplač. A daj si pozor. Nikto by ťa nemal rád, keby si bol zlý. Chrobáčik musí poslúchať. Vidíš, ako otecko poslúcha.“ — „Otecko? A koho že poslúcha?“ — „Nuž, Pána Boha poslúcha. Veď vieš, že každé ráno letí z domu, a celý deň je preč, až do noci, a hoci ho aj krýdelká bolia, na druhý deň zas len letí, lebo je poslušný. Vidíš. A kmotrík tiež poslúcha a kmotrička tiež, a Lienka, tá ako poslúcha. A ty ešte vždy fikaš a si taký umrdený.“

A Chrobáčik: „Maminka, ja sa pôjdem kúpať.“ — A maminka: „Choď, choď.“ Veď vedela, že sa jej Chrobáčik neutopí. A Chrobáčik sa šiel kúpať. Ale nie do potoka. Dolu na lúke bola vysoká tráva a na nej rosa, ako granáty. Chrobáčik sa rozbehol a hup do trávy, aký bol dlhý a široký, a hádzal sa, až sa tráva ohýbala. Potom vyšiel, rozbehol sa a zase hup do rosy, že na všetky strany tĺkalo. A keď sa dobre vykúpал, vyskočil si na vetvičku, rosu so seba striasol, a břínk rovným fúrom ku kmotričke.

Pod oblokom ostal stáť. „Lienka, už sa hneváš?“ — „Prečo by som sa hnevala, Chrobáčik?“ — „Keby si ty vedela, ako som sa vykúpал. A ty tiež vieš plávať?“ — „Veru nie. Čože by ja vedela.“ — „Bože, a ja ti viem plávať!“ — „Nech vieš, Chrobáčik. Ja musím ísť maminke

pomáhať.“ — „Kdeže je kmotrička?“ — „Rúbe na dvore ráždie. Poď pozrieť.“

A Chrobáčik šiel pozrieť. „Čo dobrého nám nesieš, Chrobáčik?“ — „,,Nuž nič, kmotrička, ja som sa kúpala. A vy niečo máte, kmotrička?“ — „Máme, ale neviem či ti dáme, lebo si Lienke tak mrzko povedal a potom si utekal a ona plakala.“ — „Ona plakala? Veď jej ja už nebudem tak vraveť.“ — „No, uvidíme. Vidíš tu už mám toho ráždia hromadu narúbaného. Tak poď a odnášajte ho s Lienkou pod kôľnu, aby nám nezmoklo. Ale ho musíte pekne poukladať. Potom vám niečo dám.“

Chrobáčik, že dobre, a začal nosiť, čo mu sily stačily. Kmotričke sa to videlo až moc. „Ale Chrobáčik, neber si tak moc naraz.“ — Ale Chrobáčik, o jej, že on to unesie. A nosil. Ale miesto toho, aby bol triesočky pekne na hrbku ukladal, len ich tak hádzal a Lienke sa to nepáčilo. „Chrobáčik, to nesmieš tak. Maminka to tak nechce. Veď sa nám to všetko srúti. — „Ale čože by sa vám srútilo. Vari neukladám dosť pekne!“ — „Veru nie. Vidíš, už si to zase len tak hodil. To sa musí pekne, rovno. — „Nuž tak si to urob sama, keď ti ja nerobím dosť pekne.“

A už sa Chrobáčik hneval. Nechal všetko tak, sadol si na pník, durdil sa a díval pred seba. Lienka ho nechala a robila si svoje. O chvíľu začala kmotrička: „No, čože Chrobáčik, už nevládzeš? Si ty za silák . . . “ — „Oj nie, kmotrička. Ale, keď so ona se mnou neprestajne vadí.“ — „Ale, keď si ty taký divný Chrobáčik. Čo si už zabudol, že čosi máme?“ — „A je to, kmotrička, dobré?“ — „Veru dobré! Ako meď sladké. Len choď, a chytro ešte nos.“

A Chrobáčik chytro šiel a ešte nosil. Lienka už i tak skoro všetko poodnášala a pekne poukladala, takže hneď boli hotoví. Kmotrička zafala sekeru do kláta a — „teraz, deti, poďte.“ — A deti šly. V pitvore, na pravo od kuchyne, stála kaseň zamknutá na zámku, a kľúč bol v nej. Kmotrička len zvtla a už bolo otvorené. Ale teraz, čo tam? Biely tanierik na najvyššej poličke Chrobáčik hneď spozoroval. Ale čo na ňom? — Kmotrička ho sčsňala, ale čože, keď bol prikrytý, druhým tanierikom.

„A teraz hádaj, Chrobáčik, čo je to. Ale nepovedz Lienka.“ — A Chrobáčik: „To ja veru viem, kmotrička: jahody sú to.“ Ale Lienka sa smiala, a kmotrička: „Ój nie, Chrobáčik, to je ešte sladšie.“ — „Tak teda, kmotrička, sú to jafury.“ A Lienka sa smiala. — „O jej, Chrobáčik, nedobre hádaš, — je to sladké, ako med.“ Ale Chrobáčik už nič nevedel, až to Lienka prezradila: „Ale, ty hlúpy Chrobáčik, veď je to med.“ A Chrobáčik: „Nuž teda je to, kmotrička, med.“ A bol to med. Ej, či sa uhostili!

A už bolo dosť neskoro. Kmotrička už musela rozložiť oheň a variť večeru. Lienka aby šla pre ráždie a Chrobáčik aby už šiel domov. A tak Chrobáčik, že pôjde domov. — „Nezabudni doma pekne pozdraviť.“ — „Nie, ja nezabudnem. Dobrého zdravia!“ A šiel.

Len čo doletel k lúke, od potoka letí otecko s kmotríkom. „Otecko, ja som bol u kmotričky a dostal som tam medu. Ten vám bol sladký!“ — „No dobre, Chrobáčik, ale najprv pekne ruku bozkať, tuto kmotríkovi najprv.“ A Chrobáčik bozkal pekne ruku. — „A si bol poslušný? Nebude maminka žalovať?“ — „Otecko, to som ja nezahasil maminke, a ona to nepovie.“ V tom

došli domov. Maminka ich videla cez oblok, vyšla im na proti. „Čo je to, otecko, že dnes tak včas? Ja ešte nemám večeru hotovú.“

Otecko bozkal maminku. „A milá Lienka, už začína byť chladno, nuž sme prileteli voľačo skorej. Čosi kamsi bude po lete.“

Teraz maminka rozložila chytro oheň a postavila na polievočku. Otecko si sadol na stoličku, — bolely ho krýdelká, — a Chrobáčik sa už kolísal oteckovi na kolene. „A, maminka, však vás Chrobáčik nehneval.“ — „Veru, otecko, aj hneval. Ale keď prosil a sľuboval, že to viac už neurobí, nuž som mu sľúbila, že nebudem žalovať. A potom, skoro celý čas bol u kmotričky.“ — „Nuž teda dobre, maminka, nech si ho kmotrička nechá a my si vezmeme Lienku. Tá nehnevá.“

Chrobáčikovi sišlo na um: „Maminka, kmotrička má med, aj ja som dostal. Taký vám je sladký!“ — „A nám kmotrička nič neposlala?“ — „Nič.“ — „Ani nič neodkázala?“ — „Nie.“ — „Ale, Chrobáčik, ani nás nekázala pozdraviť?“ — „To áno, maminka, ja som zabudol. Že vás pekne pozdravuje.“ — „Vidíš, ty Chrobáčik! Ale choď už, daj stoličky k stolu, budeme večerať.“

A Chrobáčik pokládol stoličky kolo stola, maminka už niesla na stôl, pekne sa pomodlili a polievočka im zase veľmi chutila! Bola dobrá, zapražená, s rascou. Otecko zjedol za dva tanieri a Chrobáčik tiež skoro dva.

Potom sa im chcelo spať. Klakli si a otecko sa modlil:

Večer Tvoja čeliadka,
Sťa ku kôčke kuriatka,
Hrní sa pod ochranu
K svojmu dobrému Pánu.

Chrobáčik doložil: „Dobré s nami a zlé preč,“ poklonil sa, dal päť, bozkal ruku, povedal dobrú noc, maminka mu dala ruku v postielke, on ju držal a už všetci driemali.

Sladko sa im spalo.

II.

Bola jaseň. Svetla ubúdalo, zimy pribúdalo, a tak chrobáčky že už nikde nepoletia. Len musel otecko kmotríkovi slúbiť, že ešter az príde k nemu s maminkom aj s Chrobáčikom, a to hneď zajtrá, skorej akoby udrela tuhá zima. A tak na druhý deň po raňajkách že idú všetci ku kmotričke. A šli. Však ich už čakali. Pobožkali sa, Chrobáčik bozkal ruku. Ale bol tam ešte ktosi. Kmotrička vzala Chrobáčika za ruku: „Poď, Chrobáčik, bozkaj aj Janinku ruku. — A Chrobáčik bozkal a chytro sa schoval za maminku.

Sadli si kolo pece a začali sa rozprávať. A kmotrička šla do pitvora do kasne a Chrobáčik za ňou. „Kmotrička, čo to máte? ‘ — „A veru, Chrobáčik, piekli sme koláče s tvarohom a makom.“ — A už ich kmotrička niesla plný tanier a každý si kúsok vzal, a Chrobáčik že okoštuje ešte jeden tvarohový, a sedeli kolo pece a rozprávali si. Ale Chrobáčik nesedel akosi pokojne. „Poď sem, Lienka, čosi ti poviem.“ — A Lienka šla a Chrobáčik jej šeptal nahlas do ucha: „Ktože je to, tá Janinka.“ — „Čia je ona?“ — „Ona je ničia, ona je sama svoja.“ — „A či nemá otecka a maminku?“ — „Nie, ona je sama.“ — „A kde býva?“ — „Duša moja, v háji, v šedivníku. Takú má krásnu chalútku.“ — „Ale keď sa neprestajne na mňa díva.“ — „Ale ty si hlúpy.

Veď je ona veľmi dobrá. Vieš, ten med — to sme dostali od nej.“ — „Ale keď ona . . .“

V tom kmotrička zavolala Lienku. Šly do pitvora a Chrobáčik chytro za nimi. „Kmotrička, vy ešte niečo máte?“ — „Mám. Veď ste toho roku už ostatný raz u nás. Zase až v lete.“ — „A čo máte?“ — „Počkaj, zadivíš sa. Poď, pomôžeš nám.“ — A Chrobáčik, že vďačne. A šli, ale nie do kasne. Tam vo dvore mali ešte komoru a v tej komore — jaj, čo vám tam kmotrička mala; celé zrnko hrozna, tak ako ho so stopky odtrhli, krásne svetlé do červenasta. Kmotrička s Lienkou ho zodvihly a niesly celé, tak ako bolo, do izby, a Chrobáčik im pomáhal. „Postavte ho sem na stôl, tak bude najlepšie,“ radil kn otrík. Kohútika už mal pohotove, vzal ešte kladivko, vyrazil stopku, nasadil kohútika a kmotrička už držala krištálovú šáločku, aby do nej kmotrík natočil. A kmotrík natočil, až tak šumelo, penilo sa.

A teraz si chlipla najprv maminka, potom Janinka, potom kmotrička, za ňou otecko, za otcokom kmotrík a Chrobáčikovi a Lienke tiež dali, ale len obliznúť. A všetci veľmi chválili, že je sladké! — len sa im videlo prituhé. A tak kmotrička: „Lienka, chytro skoč s džbánkom na lúku pre rosu.“ A Lienka chytro skočila na lúku s džbánkom pre rosu.

Kmotrík pritiahol stôl bližšie ku peci, natočil do polovice šáločky vína, dolial rosou a podával dookola. A tak si sedeli a rozprávali: ako raz s kmotríkom zle bolo. Bolo to hneď vtedy, ako sa s kmotričkou sobrali. Vyletel hneď po západe slnca, celú noc pekne svietil a keď už k ránu zas domov letel, tu sa zrazu zjavil taký veľký ďateľ a chcel ho za živa prehltnúť. Kmotrík sa hrozne naľakal, ale chytro sa vzpomáтал a brnk na buka,

ale ďateľ za ním. Kmotrík sa chytró vtiahol do špáry, ale ďateľ zobákom za ním, a že bola špára malá, nuž zobákom do nej ďubal. Kmotrík sa celý triasal od strachu a vlasy mu dupkom vstávaly. — „Čo by si kmotrička len bola doma počala, keby tak! — a tisol sa vždy ďalej a ďalej do špáry a ďateľ zobákom tiež ďalej a ďalej, až už nemohol a kmotríka nechal. A kmotrík chvíľu ešte čakal a potom pomaličký sa vyťhoval von. Ale opatrne a dobre sa obzeral, či ďateľ niekde nesedí. Nesedel a tak kmotrík chytró letel domov.

Slnce už bolo vysoko na nebi a kmotrička bola celá utrápená. Volala, plakala, lietala a behala, vyzerala, vypytovala sa, ale ani slychu, ani chýru o kmotríkovi. Až už potom zabehla k Janinkinmu oteckovi, ale on tiež nič nevedel, iba ju uspokojoval, aby neplakala, že kmotrík býval vždy poslušný a poslušných chrobáčkov že má Pán Boh vždy na starosti, preto že sa im nič nemôže stať a keď sa im niečo aj stane, že je tak dobre, že to Pán Boh chce a že sa nesvedčí, aby chrobáčky plakaly, sa žaľovaly. Aby kmotrička len šla pekne domov a čakala. A kmotrička šla domov a ako ide, kmotrík jej letí naproti. To bola radosť!

Tak si to pekne rozprávali a boli radi, že je nešťastie už preč. Ale Lienka sa pritom pustila do plaču. „Čo ti je?“ — spýtal sa jej Chrobáčik. — „Ach, keby tak ten ďateľ bol zožral môjho otecka!“ „Ale veď ti ho nezozral.“ A kmotrík k tomu doložil: „Milá Lienka, vtedy sme teba ešte ani nemali.“ Ale Lienka že nech, a fikať neprestala.

A teraz rozprával otecko: že keď kmotrík a otecko boli ešte chlapi a mali prvý raz leteť, že ich vzal Janinkin otecko so sebou, ukazoval im cestu a rozprával im ako a kde majú leteť. A tak sa pekne od neho naučili. A raz, keď už sami

lietali, pripojil sa k nim Janinkin otecko a povedal: „Poďte, chlapci, ja vás kdesi zavediem. Ale musíte byť ticho a dávať pozor.“ — A oni, že dobre. A leteli, leteli, až prileteli ku krásnemu mestu. Dookola boli krásne záhrady, a tam, skoro až za mestom, v jednej tej záhrade pri ceste stál veľiký krásny dom, obloky veľmi veľké a dvere ešte väčšie. A tie obloky boli plné svetla a tie dvere boli dokorian otvorené a do tých dverí stále vchodili ľudia starí i mladí, dievčatá i chlapci. A Janinkin otecko povedal: „Poďte, chlapci nepoletíme ta dvermi. Tamto je oblok trocha odchýlený. A vleteli dnu cez oblok, sadli si dolu na rám a dívali sa.

S povaly visely tri veľikánske svietniky a krásne svietily. Dolu bolo poukladané moc lavíc. Keď niekto prišiel, vnišiel do lavice, chvíľku ostal stáť, díval sa do klobúka a potom si pekne sadol; mal so sebou dve knihy pod pazuchou. Jednu si otvoril. Až jeden z nich vystúpil na také lešenie, kde bol malý stolíček, a že budú spievať. A začali spievať a tak krásne spievali. A keď dospievali, vstali a ten na tom lešení sa začal modliť, že sú nestatoční ľudia a že boli neposlušní, aby im to Pán Boh odpustil, pre milého syna svojho a svojim Duchom, aby ich osvietil. Potom otvoril tam na stolíčku veľikánsku knihu a čítal z nej.

A keď si zase sadli, nuž im pekne rozprával, že keď sa niekto Pána Boha bojí, že sa nemusí nikoho báť, ba že ani nesmie, lebo to Pán Boh nemá rád. Potom sa zase modlili a zase spievali, a keď už von išli, dávali pri dverách čosi na tanier, že to až tak cvengalo. — „No, chlapci, však to bolo pekné,“ povedal Janinkin otecko. „Ale teraz musíme chytro zase svietiť, aby sme to nahradili.“ A tak teda zase svietili. A od tých čias otecko

s kmotríkom ta často chodili a tú modlitbu, čo sa pred spaním modlievali, sa tam naučili. Tam ju spievali:

Večer Tvoja čeliadka
Sta ku kôčke kuriatka,
Hrníe sa pod ochranu
K svojmu dobrému Pánu.

A tak sa rozprávali a Chrobáčikovi sa to páčilo. Iba že sa Janinka moc naň dívala. Akosi, akoby sa jej bál. V tom sa ona k nemu obrátila: „No, Chrobáčik, a ty kedy budeš lietať?“ Že mu to tak pekne povedala a pekne sa naň usmiala, nuž sa jej už tak veľmi nebál. „Oj, už skoro.“ „Veď pomaličký už budeš dosť veľký. Len či vieš poslúchať! Uvidíme. Ale ma hádam len zavolaš, keď prvý raz poletíš, aby som ťa odprevadila?“ — A Chrobáčik, že ano, a maminka k tomu s radosťou doložila, že to hádam bude už na budúceho Jána.

A pri tom ostalo. Už vstávali a chceli odísť. „Ach, zase tá zima,“ vzdychala maminka. — „Ej, dá Pán Boh, zase bude leto a zase sa uvidíme,“ tešila ju kmotrička. — Nastalo lúčenie. Pekne sa pobožkali a Pánu Bohu porúčali. — Už bolo skoro chladno, a tak sa ponáhľali, Janinka k hájiku do šedivníka, Chrobáčik s oteckom a maminkou ta do stráne pod borievčia. Už boli na prostried lúky, keď sa Chrobáčik ešte raz obzrel. Janinka už bola preč; kmotrík a Lienka stáli pred chalúpkou pod dubom a dívali sa za nimi. — „S Pánom Bohom, kmotrička, až do leta,“ skríkol Chrobáčik. A už ich nebolo vidieť.

Cestou otecko hovoril: „Už niet čo odkladať. Zima by mohla odrazu udrieť a bolo by s nami zle. Musíme sa hneď chytiť do roboty.“ A hneď sa chytili do roboty. Najprv, aby mala maminka na

zimu všetko pohotove. Z komory jej všetko prenesli do kuchyňky, hrach a krúpy a pšeno a lohazu a múku, tiež trocha šušovice a štipku masla. Potom sa pustili do dreva. Mali ho tam na dvore pekne porozkladané na výslni. Odnášali ho do kuchyňky, koľko sa len namestilo, a ešte aj plný pitvor, až po samé dvere. Potom sa otecko vyškriabal po rebríku hore na vôdor. Tam bolo moc suchučkého drobného machu. Tým povalu pekne upchali, aby im s hora nefúkalo, ostatok shodil dolu a dvierka pri haspre radšej priiklincovali. Vlaní im ich vietor vyrazil, a len len, že celú strechu neroztrhal. Ešte šťastie, že nebola tuhá zima. A teraz chodili okolo chalúčky a kde aká škárka, všetko dobre upchali, takže vietor nikadial nemohol prefúknuť. Potom zavreli dvere na haspru, zastrčili kolok a celé dvere založili drevom, aby im v pitvore nezavadzalo. Na koniec, keď už všetko bolo hotové, machom vypchali obloky, na kuchyňke aj na izbe a dobre ich doštičkou založili. Svetla mali dosť a dosť. A teraz, nech si trebárs mrzne! Však ono vonká už hvíždalo.

Na koniec sa ešte pomodlili:

Večer Tvoja čeliadka,
Sťa ku kôčke kuriatka,
Hrnie sa pod ochranu
K svojmu dobrému Pánu.

Chrobáčik sa poklonil, dal päť, bozkal ruku.

„Pán Boh s nami a zlé preč,“ ľahli si a spali a spali a spali a spali.

III.

A spali a spali a spali. Keď sa Chrobáčik zobudil, otecko a maminka boli už hore. Ležali v posteli a shovárali sa. „Maminka, dáte mi medu?“ — „Medu, akého medu? Chrobáčik, veď nijaký ne-

máme.“ — „Ale, viete, — čo nám včera Janinka poslala.“ — „Včera, Janinka? To sa ti, holúbok, niečo snívalo.“ — „Ale nie, maminka. Veď ste mi aj včera z neho dali.“ — „Chodže, choď. To sa ti snívalo. Len sa rozpomeň. Vieš, na ostatok sme boli u kmotričky, potom sme všetko dobre upchali a od tých čias spíme.“ Škoda. Ale tak to bolo!

Chrobáčika čosi mrzelo. Sišlo mu na um: „Otecko, ako je vonká? Ja by rád pozrel.“ Ale otecko: „Duša moja, tam je zima, zamrzol by si. A veď vieš, že dvere máme založené drevom.“ — „Ale, otecko, smiem pozrieť cez oblok.“ — „I to je tak zabeďnené a upchané. A našlo by nám sem zimy.“ A len keď aj maminka povedala, žeby rada kukla, aký čas je vonká, a že potom trocha zakúri, nuž, otecko, že dobre. Vstal, odbil od obloka doštičku, a Chrobáčik mu pomáhal. Potom pomaličky soberali mach a teraz videli: Samý, samý sňah, lúky nič, stráne nič, len sňah a sňah. Na borievči, nad ich chalúpkou, ho toľko bolo, že sa konáriky prehýňaly. Slniečko tak trocha svietilo a sňah sa takk rásne ligotal, a bolo pretichulinko. Chrobáčik by sa ešte rád bol díval na to, ale otecko, že tam zamrzne a že musí zase chytro oblok upchať a doskou založiť. A tak oblok upchali a doskou založili.

Maminka medzi tým už kúrila, a že pri tom uvarí kvapku polievky. A uvarila. Pekne sa pomodlili a jedli. Ale im bolo predsa trochu zima, a tak si chytro zase lahli a shovárali sa. „Ale, otecko, ak kmotríkovcov zavialo?“ — „Oj, nezavialo. Bývajú pod dubom.“ — „Ale Janinka, maminka, kde býva?“ — „Ona býva v machu medzi šedivníkom.“ — „Tam byly záveje, však? A ona mi sľúbila, že ma odprevadí, keď prvý raz po-

letím.“ — „Len sa neboj, ak aj boly záveje. Všetak si ona zakúri, keď jej bude zima.“ — „A má dreva?“ — „Akože by nemala.“ — „A je tam sama?“ — „Sama.“ — „A prečo je sama?“ — „Nuž, keď nikoho nemá. Otecko a maminka jej už dávno zomreli.“ — „Ech, ja by veru nebol sám!“ — „Keby Pán Boh chcel, musel by si pekne poslúchať.“ — „Nech. Všetak Janinka má med aj víno. Všetak to víno kmotrička dostala od nej?“ — „Ja neviem, milé dieťa. Možno.“ — V tom ich otecko vyrušil: „Chrobáček, myslíš naozaj, že je tam Janinka sama?“ — „Nuž, keď je tam nikto nie s ňou.“ — „Nikto je nie s ňou?“ — „A kto?“ — „Pán Boh je s ňou. A jej otecko vravieval, že poslušných chrobáčikov má Pán Boh na starosti, nuž že sa im nič nemôže stať, a keď sa im dačo aj stane, tak že je dobre. A Janinka to dobre vie a poslúcha a nič sa nebojí.“ — „A máte ju radi, otecko?“ — „Ako by som nemal.“ — „A vy, maminka, tiež?“ — „Pravdaže aj ja.“ — „A kmotrička ju má tiež rada?“ — „Veru áno. Chrobáčky sa majú všetky rady.“ — „A, otecko, kedy už poletíme?“ — „Len počkaj, keď bude zase leto. Tak asi na Jána.“ — „A ako sa to robí, keď sa ľuďom svieti?“ — „To sa nijako nerobí. To sa len svieti a oni vidia.“ — „Ale ako potom, keď už bolia krídla?“ — „Trocha sa oddychuje a zase ďalej letí.“ — „A otecko, čo ľudia teraz robia, keď im nesvietite?“ — „Milé dieťa, to ja veru neviem, čo porábajú. Možno, že tiež spia, alebo si rozprávajú rozprávky. Ale ja všetko počúvam, že sú neposlušní a že sa im nevedí dobre.“ — „Nie dobre? A čo je to?“ — „Nuž vieš, oni sa nemajú radi.“ — „Ale, tak ja by im nesvietil, keď sa nemajú radi.“ — „La, nás do toho nič. Keď Pán Boh chce, aby sme im svietili, nuž my svietime.“

Chrobáčikovi uviazly v mysli tie rozprávky. „Maminka, rozprávajte mi daku rozprávku.“ — „Ale, keď ja, Chrobáčik, už nijakú neviem.“ — „A viete tú, čo ste mi už dávno rozprávali?“ — „O čom že to bolo?“ — „Veď viete, o tom kocúrikovi a mačičke. Viete?“ — A maminka že mu bude rozprávať, a rozprávala:

„Bol raz jeden kocúrik a jedna mačička. Už je to dávno. Kocúrik bol celý krásny, čierny ako uhoľ, a mačička celá krásna biela, ako sňah. A mali sa radi. Tu sa im raz narodily mačiatka. Tri, dvaja kocúrikovia a jedna mačička. Jeden bol krásny čierny ako uhoľ, druhý krásny biely ako sňah a mačička bola krásna strakatá. Maly sa rady a boly dobré. Vždy sa pekne hraly alebo pomáhaly maminke a oteckovi priasť. Raz zjari vravela maminka: „Deti, ja pôjdem s oteckom chytiť daku myš, alebo niečo, aby ste nehladovaly. Buďte dobré a majte sa rady. My prídeme hneď. A ešte vám byľku prekúrim, aby vám nebola zima.“

A ešte im byľku zakúrila a šla a zavrela dvere, aby im nikto nevnišiel. Mačiatka sa pekne bavily. Až kocúrikovia, že sa budú pasovať. A mačička, že tiež. A tak sa pasovaly, pasovaly, až sa ten biely kocúrik dostal na spodok. Aj ľo to bolelo, aj hnevalo. A tak, že sa on už nejde s nimi hrať. Sadol si k peci a pekne sa lízal, a vravel im: Len pozrite, aký som ja krásny, bielunký, ako sňah a nie taký upískaný, ako kominár, a taký čierny, ako uhoľ. Ale druhý kocúrik: Ó, že je on o mnoho krajši, že je na vlas taký ako otecko! A mačička, tá sa len začala chváliť, že je aj čierna, aj biela.

A tak sa začaly škriepiť a škriepiť a škriepiť, potom sa začaly strcať a strcaly sa, strcaly, až sa strčily do pece. Pec sa srútila, oheň sa vysypal,

v izbe začalo horeť; polica, kaseň, posteľ, stôl, všetko horelo, — a mačiatka chcely utiecť, ale dvere boli zavreté. A tak kričaly a kričaly a na koniec zhorely. A keď prišli kocúrik a mačička, kocúrkovia a mačička už boli zhoreli a chalúpka zhorela a všetko zhorelo, preto, že mačiatka neboly poslušné. A otecko a maminka plakali. A tam neďaleko bol vrštek, na ňom postavili zvonček a zvonili a zvonili a už je tej rozprávke konček. Bim bam, bim bam, bim bam — — —

Chrobáčik počúval. Páčilo sa mu to. Držal maminku za ruku a vravel si: bim bam, bim bam, až zaspal, bim bam. A tak spali a spali. A spali, a spali a spali, a keď sa Chrobáčik zobudil, boli otecko a maminka už hore. Ležali v posteli a shovárali sa. „Otecko, kedy už poletíme?“ — „A veru, milý Chrobáčik, keď bude leto.“ — „A kedy už bude leto?“ — „Kedy? Nuž keď pšenica zakvitne.“ — „A ešte nekvitne?“ — „Ešte veru nie.“ — „Ale, otecko, pozrieme.“ — „Nie, Chrobáčik, lebo by nám zimy našlo. Ešte nič nekvitne.“

Ale keď Chrobáčik pekne prosil a maminka tiež orodovala a že zas trochu zakúri; nuž vstali, odbili doštičku, odhrnuli pomaličky mach a čo videli. Bol večer a mesiačik bol ako rybíe oko. Už sa všetko zelenalo, tam ďalej na gaštanoch už vykukávaly lístky z púčkov a tam v korune spieval škovránok. „Vidiš, Chrobáčik, ešte nič nekvitne. A tam dolu vidiš, to je pšenica. Ešte by sa v nej ani vrana neschovala. Ešte dlho potrvá, kým zakvitne. A mrzne tam.“

V tom maminka prerušila otecka. „Pozriže, tam pri potoku, pod tým krikom, nie sú to tri stokrásy?“

A otecko sa ta zadíval. „Ach, áno, to sú tri stokrásy. A tam stokrásy nikdy nerástly. To tam umrely tri chrobáčky. Možno sa opozdily, toho roku včas udrela zima, tam niekde zašly a zamrzly.“ — A Chrobáčik začal plakať: „Maminka, to je kmotrička a kmotrík a Lienka, zavialo ich, veď som ja to vravel.“ — „Ale neplač, Chrobáčik, to sú nie oni,“ tešil ho otecko. „Lienkina stokráska by mala červený krajík, a tie sú celé biele.“

A tak sa Chrobáčik uspokojil. „Otecko, to všade narastie stokráska, kde chrobáčik zomre?“ — „Všade, a kde umre Lienka (pánbožkova kravička), tam narastie stokráska s červeným okrajom.“ — „A keby tak ten ďateľ bol kmotríka zožral, tiež by tam bola narástla stokráska?“ — „Tiež.“ — „Ď kde?“ — „Tam niekde pod bukom v tráve.“ — „A otecko, nechytí nás ďateľ, keď poletíme?“ — „Hádam len nie. On je v hore a my do hory neletíme, len keď musíme cez ňu a potom ako sa Pánu Bohu páči.“

Chrobáčik bol v myšlienkach už za horou. „Otecko, zaletíme aj do toho krásneho domu s tými veľkými dvermi, kde ste vy vleteli cez oblok?“ — „Keď budeš poslušný, aj tam niekedy kukneme.“

Oblok otecko už nezaložil, len ho pekne machom upchal. Maminka zakúrila a varila polievočku. Varila a uvarila, Chrobáčik dal k stolu stoličky, posadali si a otecko sa modlil:

Večer tvoja čeliadka,
 Sta ku kôčke kuriatka,
 Hrní sa pod ochranu
 K svojmu dobrému Pánu.

A jedli a pojedli, ale išť von, to ani myslieť. Len ešte trocha pozerali cez oblok. Bola predsa len ešte veľiká zima a tak si chytro zase lahli a sa shovárali. A shovárali a keď už nič nevedeli, chcela maminka, aby zase spali, a otecko už i tak driel. Ale Chrobáčikovi sa nechcelo. Aby mu vraj maminka rozprávala dáku rozprávku, a keď maminka už nijakú nevedela, aby mu rozprávala tú starú. A maminka rozprávala: „Tak bol raz jeden kocúrik a jedna mačička. Už je to dávno. Kocúrik bol celý krásny, čierny ako uhoľ a mačička celá krásna, biela ako sňah. A maly sa rady. Tu sa im raz narodily mačiatka. Tri, dvaja kocúrikovia a jedna mačička. Ten jeden bol celý krásny čierny ako uhoľ, ten druhý bol krásny strakatý a tá mačička bola celá krásna biela ako sňah.“

Ale tu Chrobáčik zakričal: „Ba nie, maminka.“ — „Čo nie?“ — „To nebolo tak.“ — „A ako to bolo?“ — „Tá mačička nebola celá krásna biela ako sňah, bola strakatá.“ — „Veď je to jedno.“ — Ale Chrobáčik, že je to nie jedno, a začal plakať. Otecko sa zobudil: „Čože Chrobáčik plače?“ — „Však je to nie jedno, otecko?“ — „A čo?“ — „Však tá mačička bola krásna strakatá? A nie celá krásna biela ako sňah.“ — „No teda dobre, bola krásna strakatá a už len spi.“ — A maminka: „Vidiš, vidiš, mne sa spať chce a ty ma neprestajne trápiš.“ A už mu to chytro dorozprávala. „Tam neďaleko bol vrštek, na ňom postavili zvonček a zvonili a zvonili a už je tej rozprávke konček. Bim bam, bim bam, bim bam — —“

Chrobáčik držal maminku za ruku a vravel si: bim bam, až pri tom zaspal, bim bam. A spali a spali.

IV.

A bolo jaro. Všetko, všetko kvitlo a tie včely tak bzučaly a tá tráva bola taká veľiká a tá rosa ako granáty a tie vtáčky tak spievaly a tí čvrčkovia — ale tí sa voľačo načvrkaly! A Janinka už bola pri Chrobáčkovi, aj kmotrička a kmotříček a Lienka, a čakali, kedy slniečko zapadne. Chrobáčik podrástol. Sedel pri Janinke, radosť mu žiarila z očí, ale nič nevrazil. Maminka sa nemohla zdržať plaču od radosti a raňajky by nebola uvarila tak chytro, keby jej Lienka nebola pomáhala. Mali čokoládu, — neviem, kde ju vzali, — a k nej vysmážané fánky. Pomodlili sa, naraňajkovali sa, a — že už slnce zapadlo, Chrobáčik bol prvý von. Vzniesol sa do výšky, letel tri ráz do kola — akoby nič! — a pri Janinke sa zase pustil na zem. Všetci si stali kolo neho a otecko, že má niečo na srdci.

„Drahý Chrobáčik! Ja mám radosť a maminka má radosť a my všetci máme radosť, že už poletíš dnes. Tak je dobre, Pán Boh tak chce. Ale my nebudeme vždy pospolu, musíme sa rozísť, aby ľudia všade videli. A tu mám o teba strach. Dobrých chrobáčikov má Pán Boh na starosti a nič sa im nestane. Ale len či ty budeš dobrý a či vždy budeš pekne svietiť, ako to Pán Boh chce! Ja by mal veľiký žiaľ a maminka tiež a kmotřík tiež a my všetci, keby si nebol poslušný.“

A pri tom otecko div neplakal a maminka naozaj plakala. Aj Janinka mala slzy v očiach a aj Chrobáčika skoro rozplakali. Tu sa ešte ozval kmotřík: „Milý Chrobáčik, už máš predsa rozum a vieš, že si všetci žiadame, aby si vždy pekne poslúchal. Ja ti poviem len toľko, že keby si neposlúchal, zle by sa ti vodilo. A teraz v mene Bo-

žom poletíme.“ A lete'i, ale len nízučko a pomalinký, aby maminka, kmotrička, Janinka a Lienka vládaly za nimi — až preleteli za potok a cez vrch, odkiaľ bolo ďaleko vidieť, ďaleko do širého sveta. Tu kmotriček, aby sa tie vraj už vrátili. A vrátili sa a Chrobáčik letel preč ďaleko za hory, za doly. Ony ešte za nimi: „S Pánom Bohom.“ „Sprevádzaj vás Pán Boh.“ „Šťastlive sa prinavráťte.“ „Sám Pán Boh ťa nauč poslúchať!“ — ale Chrobáčik už bol ďaleko, ďaleko a to všetko hádam už ani nepočul. A tak sa vrátili a rozprávaly sa, aké krásne svetlo má Chrobáčik. Kmotrička povedala, že je krásne žlté ako zlato; maminke sa zdalo viac do biela, hodne jasné; Lienka tvrdila, že ide do ružova; Janinka zase tvrdila, že je také, ako vždy býva, keď chrobáčky prvý raz letia a že len aby Chrobáčik poslúchal, ale ona že má strach, že nebude. A kmotrička, že áno, a tak Janinka ani slova viac nepovedala. Boli už ďaleko, daly si s Pánom Bohom a každá letela svojou stranou. Maminka mala hrúzu ríadu umývať, chytila sa teda hneď do práce, ale nešlo jej to dnes akosi od ruky. Myslela na Chrobáčika a myslela na Janinku. „Že by môj Chrobáčik mal byť neposlušný?“ Skoro sa hnevala preto na Janinku.

A oni leteli, s ľava kmotrik, s prava otecko a v prostriedku Chrobáčik. Na západe sa nebo červenalo a Chrobáčikovi sa srdce v tele smialo. Ale približovali sa k veľkej dubovej hore a Chrobáčikovi sišiel na um ďateľ. „Otecko, sú tu ďatle?“ — „Neboj sa, veď my do hory nepoletíme, len okolo. Tadiaľto ide naša cesta.“ — Ale ledvá to otecko dopovedal, už sa to naň z hory rútilo a tak hučalo a tak bzučalo a rovno sa to sypalo na milého Chrobáčika. Ach, ten kričal! „Otecko,

otecko, — otecko, otecko!“ — „Ale ticho, ticho! Neboj sa. Veď je to nie ďateľ, ale chrúst.“

■ Ale Chrobáčik kričal a kričal a schovával sa, kým to neprestalo bzučať. — „Chrobáčik môj, to sa nespíeš báť.“ prehováral ho kmotrik. „Vidíš ho tam, to je chrúst. On sa nás iste naľakal, že sme traja.“

„Ale keď to tak hučalo!“ — „Nuž, to ti chrústi tak bzučia.“ A leteli, leteli, až na konci hory čosi zbadali. „Otecko, otecko, pozrite, čo je to tam? Také velikánske?“ — „To je hájnikova chalúpka.“ — „Tá je veľiká. A to sú dvere, tam hore na prostriedku?“ — „Ach, nie, to je oblôček.“ — „Bože, to je veľiké. A prečo sú pod tým oblôčkom a dookola kláty?“ — „Ale, veď sú to nie kláty, to sú polienka, aby hájnik mal čím kúriť.“ — „Ale! A otecko, kto je to ten hájnik?“ — „Aha, vidíš ho, tam ide na proti nám.“

A hájnik šiel proti nim. Taký veľiký a mal široký klobúk s perom a cez plecيا prehodenú kapsu a na boku velikánsku pušku. „Ale, otecko, ja sa bojím.“ — „Nebojže sa, neboj. On je rád, že mu posvietime.“ — A leteli a posvietili mu a on bol rád a díval sa za nimi. — „A otecko, prečo ten hájnik nespí?“ — „Keď musí dávať pozor.“ — „Načo?“ — „Nuž, tu na horu, aby ľudia z nej nekradli.“ — „Otecko, a ľudia kradnú?“ — „Veru, kradnú, a že sa vraj nič nemajú radi.“ — „Ale ja im teda radšej nebudem svietiť. Ten hájnik nekradne, však nie?“ — „Nie, ten nie. Ale keď Pán Boh chce, aby sme im svietili, nuž my svietime, či kradnú alebo nie.“

A leteli a dívali sa a shovárali sa. Ale odrazu pred nimi strašne zahučalo. Bolo to také veľiké ako oblak, oči to malo ako žeravé uhličky a zobák taký ohnutý a pazúrky až hrúza, a Chrobáčik

už bol celý bez seba. — „Otecko, otecko, — otecko, otecko!“ a už padal na zem, kryl sa do trávy a myslel, že ho ďateľ už prehltol. Otecko hneď za nim a kmotrík tiež. „Ale nebojže sa, neboj, Chrobáčik, veď je to nie ďateľ, to je sova. Tá nám nič neurobí.“ — Ale Chrobáčik akoby ani nepočul. A keď sa predsa trochu vzpametal, začal plakať. „Otecko, ja idem domov, ach, otecko, ja idem domov.“ — Ale otecko a kmotrík ho prehovárali. „Ale nie tak, nie, Chrobáčik. To by len bolo! Čože by si doma pomysleli, kmotrička a Lienka a Janinka! To sa nesmieš báť. Chrobáčky sa nič neboja. Veď to bola sova a tá chrobáčkov nežerie.“ — „Ona chrobáčkov nežerie?“ — „Nie. Chrobáčik jej je málo. Ona radšej dáku myšku alebo žabku.“

A zas leteli. Neleteli dlho a čosi tak zahrnelo, že všetkých trhlo. Ale otecko chytro potešil Chrobáčika. „Počul si, to hájnik iste zastrelil tú sovu.“ — Aj kmotrík tak myslel a Chrobáčik bol rád a letel a svietil a svietil.

Háj už preleteli a prišli do krásneho údolia. Po stráňach boly vinice s chutnými domčekami, a tá vôňa — to bola — vôňa! — A ako tak letia, tu vidia dvoch chrobáčikov. „Vidíš ich, Chrobáčik, tamto!“ ukazoval kmotrík. „Ten malý dnes tiež prvý raz letí. Ja ich poznám, to sú neďaleko od nás. Bývajú v ráždi. Vidiš, ten sa nič nebojí.“ — „Veď ja sa už tiež nebojím, kmotrík.“ A už sa Chrobáčik nebál. A keď sa stretli, volal otecko a kmotrík: „Pán Boh daj dobrý deň!“ a Chrobáčik tiež povedal: „Pán Boh daj, Pán Boh daj!“ a oni obidvaja. „Daj Bože, daj Bože!“ Aj ten malý. A keď ďalej doleteli, tam sa chrobáčky len tak mihaly jeden sem, druhý tam, staré a mladé, veľké a malé a neustále: „Pán Boh daj“, „Pán Boh

daj!“ a zase: „daj Bože, daj Bože!“ A kde vinice prestaly, tam počínaly krásne záhrady a v tých záhradách krásne veľké domy a záhrada vedľa záhrady a krásny dom vedľa krásneho domu.

„Chrobáčik, nebolia ťa krýdelká?“ — spýtal sa otecko. Ale Chrobáčik, že nie a nie. „No len si predsa trochu sadnime, oddýchnime si,“ radil otecko. Ale Chrobáčik ani počuť a len nie a nie. Iba keď kmotrík povedal, že ho krýdelká trochu bolia, nuž dobre, že si na chvíľku sadnú. A sadli si v záhrade na hrušku, na samý vrcholček a dívali sa.

Mesiačik vykúkal zpoza mrakov, tu a tam sa hviezdička zajagala a chrobáčkov všade plno. Nikde sa nič nepohlo, ani list nezašustil. Ľudia pekne spať, len tam v tom jednom obloku pod samou strechou bolo svetlo. A zrazu sa tam kdesi dolu ozvalo: Kikirikí, kikirikí! — „Otecko, čo to?“ — „To kohút, tam niekde v kuríne. Počkaj, hneď sa mu druhý ohlási.“ A hneď sa tam dolu ohlásil: kikirikí!

A neprestajne: kikirikí! kikirikí! až tam ďaleko, že to skoro už ani počuť nebolo. A teraz sa ten oblok otvoril: Veľká, mohutná pani s krásnymi gaštanovými lokňami dívala sa na všetky strany, na hor, na dol, na celé nebo, na všetky hviezdičky a na všetkých chrobáčikov. Niečo vavela, ale ju nebolo rozumieť. Potom sa oblok zase zavrel, svetlo zmizlo, ale hneď vedľa v obluku sa zjavilo a hneď zas v treťom a o chvíľku vo štvrtom, až zmizlo. Myslím, že maminka bola pozrieť deti.

A chrobáčky zas letely, s ľava kmotrík, s prava otecko a Chrobáčik v prostriedku. Zo záhrady do záhrady, až záhrady prestaly a teraz na návrší krásne mesto. Vysokánska veža a na nej štyri malé vežičky, dookola samé domy a len do-

my a oblokmi posiate. Ale všetko spalo. Nikde ani človečika ani svetielka. A ako letia a sú na konci ulice, tu sa ozve akési čapkanie a bublanie. „Otecko, čo to?“ — „To je voda. Tu sme hneď na námestí.“

A boli na námestí. Bolo také štvorhrané. Na prostriedku veľikánska kamenná nádržka a v prostriedku nádržky veľikánsky lev s dvoma chvosty. Tlamu mal otvorenú a voda z nej valila sa do nádržky, že až tak hučalo. Chrobáčik sa toho bál, ale kmotrík: „Len poď, nič sa neboj, to je z kameňa.“ A sadli si levovi na ucho a pekne sa dívali. Domy také vysokánske a obloky vedľa oblokov a dvere vedľa dverí, ale všetko zavreté. Neďaleko nádržky stál stĺp a na ňom lampa. A tu Chrobáčik vidí, že tam ktosi stojí, chrptom o stĺp opretý, cez pás prevesená trúba a v ruke dlhá kopija. „Otecko, vidíte, tam ktosi stojí.“ — „To je hlásnik.“ — „Hlásnik? A čo tu robí?“ — „Stráži. On dáva pozor, aby sa zloději nevlámali do domu a ľudí neokradli. Vidíš, akú má kopiju, to na tých zlodějov.“ — „Oni aj tu v meste kradnú?“ — „A vraj moc kradnú. Kde len môžu.“ — „Ale to ja, otecko, budem svietiť radšej tam, kde tí kohúti kikirikali. Však tam nekradnú?“ — „Možno, že nie tak moc.“

Ale tu sa ten hlásnik vystrel, priložil trúbu k ústam a tú, tú, tú a tak dvanásť tú. „Otecko, čo to?“ — „To on trúbi polnoc, aby ľudia vedeli, ako dlho ešte majú spať.“ — „A ako on to vie, že je polnoc?“ — „On to už dávno robieva, on to už vie. Ale už musíme zase leteť. Slnce bude skoro vychodiť a my sme ešte nič nesvietili.“ — Kmotrík myslel, že keď Chrobáčik dnes prvý raz letí, že sa to nemusí tak prísne brať, ale predsa leteli z mesta von a tam do tých záhrad.

Chrobáčikovi niečo prišlo na um: „Otecko, nepôjdeme ta, kde ste leteli oblokom? Poďme.“ — „Ta, kde spievajú tú našu modlitbičku? Teraz už nie, zase druhý raz. To je tu na druhej strane za mestom, to budeme musieť včšie vstať, hneď, ako slnko zapadne.“ A tak svietili a svietili, zo záhrady do záhrady, ale najviac tam v tej, kde si najsam prv oddychovali na hruške. Nikde sa nič nepohlo, ani ten list nezaševelil a ľudia pekne spali. A tie hviezdičky sa jagaly a tie chrobáčky sa mihaly a neustále: „Pán Boh daj dobrý deň. Pán Boh daj dobrý deň.“ A tí kohúti, tí ešte len začali: kikirikí, kikirikí a ustavičné kikirikí! Jeden prestal, druhý začal, takže ani neprestali. Ale tie hviezdičky začaly akosi blednúť a tam na východe sa zapoľovali zore a kmotrík radil: „Poletíme domov. Slnko už vychodí a doma nás už iste čakajú.“

A leteli domov. Chrobáčikovi sa z tých záhrad skoro ani nechcelo, ale predsa leteli, hore cez vinice, až tam k háju. Otecko už tešil Chrobáčika. „Len sa neboj, slnko vychodí a sovy sa už skryly.“ „A ďaťle, otecko, tiež?“ — „Ale nič sa neboj. Tadiaľto je naša cesta, tu sa nám nič nemôže stať.“ A leteli. Tu stála tá chalúpka hájnikova, ale Chrobáčikovi sa zdala byť takou malinkou, že ju ani nemohol poznať. A z komína sa dymylo. „Vidíš, Chrobáčik,“ povedal kmotrík, „tu už vstali a varia raňajky.“ Dvere do chalúčky boli otvorené. Na posteli ležal hájnik a spal oblečený. Puška visela na stene na klinci a na zemi, pri samých dverách, ležala velikánska zastrelená sova. — A leteli, stále rovno popri háji, až háj prestal a boli na vrchu. A s vrchu dolu a cez potok, — a hneď všetci traja ta pod borievča.

Však ich už čakaly a keď ich videly, vybehly im

naproti, maminka a kmotrička a Lienka. „A Janinka je tu nie?“ spýtal sa Chrobáčik. „Janinka je nie tu,“ odpovedala maminka. „Ona si myslí, že ty nebudeš poslušný. A či bol poslušný, otecko?“ Otecko sa usmieval a nič nepovedal. Ale kmotrík: „Oj, poslušný. Veď on má už rozum a už sa nebude ani báť.“ — A že budú večerať, už i tak boli hladní. Mali čokoládu a k nej také vyprážené koliečka. Ale keď Chrobáčkovi nedali ani najesť sa. Len aby im rozprával a rozprával, ako sa im vodilo, a Chrobáčik i sám od seba rozkladal: aká bola krásna záhrada a v tom jednom obloku že bolo svetlo a že sa oblok otvoril a taká krásna paní sa dívala na hviezdy, na chrobáčkov a ti kohúti tak kikirikali, jeden za druhým, až tam ďaleko; a ten lev že sa ani nepohol, mal takú veľkú hlavu a dva chvosty a neprestajne plul vodu.

„A nebál si sa ho?“ spýtala sa Lienka. — „Ale, čože by sa bál! A, však, kmotrík, „toho chrústa sme naľakali. Ten sa nás bál!“ — „Áno, Chrobáčik,“ prisvedčoval kmotrík. „Ale tá sova!“ — „Ó jej, však ju hájnik zastrelil. Keby si toho bola videla, Lienka! Mal takú veľkú trúbu a tú, tú, tú, tú a neprestajne tú. To aby ľudia vedeli, ako dlho ešte majú spať.“ — „Ba nie, Chrobáčik, to nebol hájnik, to bol hlásnik,“ — opravoval ho otecko. — „Áno, tak to bol ten hlásnik.“ A kmotrička k tomu doložila: „Však áno, pôjdeme spať. Chrobáčikovi oči klipkajú.“ A tak, že sa pomodlia:

Večer tvoja čeliadka,
Stá ku kôčke kuriatka,
Hrní sa pod ochranu
K svojmu dobrému pánu.

Chrobáčik sa poklonil, dal päť a bozkal ruku, každý šiel na svoje a spali a spali. Sladko sa im spalo.

V.

Ráno bol Chrobáčik prvý na nohách. „Otecko, už slniečko zapadá. Však poletíme, kde ste šli cez oblok.“ A otecko vstával a maminka chytro varila raňajky, a pomodlili sa a naraňajkovali sa a už leteli. „Len zase pekne poslúchaj,“ volala maminka za Chrobáčikom. A Chrobáčik, že áno.

Kmotrík ich už čakal pod dubom. Len sa pozdravili a leteli. Kmotrička tiež volala: „Len pekne poslúchaj,“ a Lienka doložila: „A neboj sa,“ a ako by sa trocha smiala. Chrobáčik to zbadal, ale ako by si to ani nebol všimol. Myslel na Janinku. „Kmotrík, nestavíme sa u Janinky? Včera u nás nebola.“ — „Práve na to myslím. Či ju nebolela hlava. Často ju bolieva.“ A tak že sa u nej na chvíľočku stavia. Veď to bolo pri samej ceste.

Pri hájiku pod skalou šedivník, už kvitol, ružový a biely, a v tom šedivníku mach ako zamat a v tom machu na samej skale krásna, krásna chalúpka. Ale nikde nik. Tie čierne, lesklé dvere zavreté, tie oblôčky celé z jedného krištálu zavreté a zastreté a nikde nik. Chrobáčika začalo trápiť. — „Iste je chorá“ — zašeptal kmotrík a otecko šiel až ku samým dverám a z ľahka zaklepal. — „Nech sa páči,“ bolo počuť z dnu. Otecko otvoril a tu ležala Janinka na posteli a hlavu mala obviazanú. „Hneď som si myslela, že ste to vy. Vitajte. Milý Chrobáčik, ja som chorá.“ — Ale milý Chrobáčik sa pustil do plaču. — „Veď neplač, Chrobáčik. Veď neumrem. Ja myslím, že sa ešte dožijem, že ťa Pán Boh naučí poslúchať.“ A pri tom Janinka Chrobáčika pohladila. — „Ja by som včera bola prišla, ale ma bolela hlava a musela som si ľahnúť. Ale preto neplač. Veď to nič

zato.“ A Chrobáčik už neplakal. „My dnes zale-
tíme, kde otecko vletel s vaším oteckom cez oblok.“
„Tak? Ale to už musíte letieť, aby ste neprišli
neskoro. A pekne poslúchaj. Však ťa Pán Boh
naučí.“

A leteli. Slniečko bolo už pri samom západe a
tak chytro cez potok, cez vrch, vedľa hája, cez
vinice dolu, okolo mesta a tam za mestom, v krás-
nej záhrade pri ceste, stál krásny, veľký dom,
obloky veľmi veľké a dvere ešte väčšie. A tie
obloky boli plné svetla a tie dvere boli do korian
otvorené a do tých dverí neprestajne prichodili
ľudia. starí i mladí, chlapci i dievčatá. Kade ta
vletieť? Obloky boli všetky odchýlené a tak vle-
teli cez to prostredné nado dvermi, sadli si dolu
na rám a dívali sa. S povaly dolu visely tri veli-
kánske svietniky a krásne svietily. Dolu na zemi
bolo plno lavíc. Keď kto vnišiel, vkročil do la-
vice, ostal chvíľku stáť, — niektorí sa pri tom
dívali do klobúka, — a potom si pekne sadli.
Každý si doniesal pod pazuchu dve knihy a tú
jednu otvoril. Až jeden vystúpil na také leše-
niatko, kde bol malý stolíček, a že budú spievať.
A spievali, a tak krásne!

Tam, v tej prvej lavici, pri samom lešeníatku,
sedeli dvaja chlapci, takí chutnuční a pekne uče-
saní, jeden voľačo menší, jeden voľačo väčší. Ka-
bátiky a všetko mali jeden ako druhý, ale vlásky
mal ten väčší jasné gaštanové a ten menší krásne
biele. A dívali sa do knižky a tak spievali. Chro-
báčikovi sa veľmi páčili, pre nich skoro na všetko
zabudol. — A pri tom mladšom sedelo také krásne
dievčatko. Bolo počerné a malo taký široký klo-
búk, že mu nebolo očiek vidno, a vlásky malo
také krásne belavé. Visely mu cez plecía, svia-
zané svetlou stužkou. A pri tom dievčatku na

samom kraji v lavici sedela veľká, mohutná pani, počerná ako to dievčatko a klobúk mala tiež taký široký, že jej nebolo očí vidieť, a dve gaštanove lokne jej ležaly na pleci. „Otecko, pozrite, tam na kraji, v tej prvej lavici, vidíte, to je tá pani, čo včera otvorila oblok.“ — „Veru to hádam ona bude,“ zdalo sa oteckovi. Ale kmotrík do nich štuchol, aby sa nerozprávali tak na hlas, že už nespievajú.

A už nespievali. Ten na tom lešeníatku vstal a všetci vstali a on sa začal modliť, že sú ľudia nestatoční a že boli neposlušní, aby im to Pán Boh pre milého syna svojho odpustil a svojim Duchom aby ich osvietil. Potom otvoril tam na stoličku veľikánsku knihu a čítal z nej, že poslouchati lépe jest než obětovati. A keď si zase sadli, nuž im pekne rozprával, že Pán Boh nežiada od ľudí obete a nijaké dary, on že má sám toho všetkého dosť a dosť, až rozdáva, a čo ľudia majú, to že všetko od neho majú, a že on od nikoho nič neprosí, ale to že má rád, keď sú ľudia poslušní a robia tak, ako im on káže, a keď nerobia tak, to že sa mu nepáči a neposlušným ľuďom že sa vždy najhoršie vodí.

„Vidíš, však som ti to včera práve tak rozprával,“ pošepol kmotrík Chrobáčkovi. Až po tú chvíľu Chrobáčik pekne počúval, ale v tom zbadal, ako ten bielo hlavý chlapček laktom buchol do toho s gaštanovými vlasmi a prstom ukazoval na ten prostredný oblok nado dvermi: „Vidíš ich? ti troja. Ten jeden je ešte malý.“ Obidvaja sa dívali na Chrobáčika a usmievali sa. V tom povedal ten na tom lešeníatku: Amen. Všetci zase vstali a modlili sa, potom zase spievali a keď už vychodili, dávali pri dverách čosi na tanier, že to

až tak zvonilo. Ti chlapci tiež šli a to dievčatko tiež a tiež tam čosi dali. A cenglo to.

A kmotrík, že sa teraz musia poušilovať a svietiť a svietiť, aby to nahradili. Ale Chrobáčik prosil: „Otecko, počkajme, kde ti chlapci pôjdu. Či sú tam z toho domu. A otecko by to tiež rád bol zvedel. A chlapci už boli von v záhrade pri bráne. Tam stojí krásny koč s krásnymi čiernymi koňmi. Chlapci už vyskočili doň, ale ešte čakajú. A tu ide tá veľká mohutná pani s tými gaštanovými lokňami a vedie to počerné dievčatko za ruku. A sadli, paholok šibol kone a už uháňali po hradskej k mestu. Chrobáčky za nimi, ale ledvá stačily. Tu kmotríkovi sišlo na um: „Veď my nemusíme za nimi. Oni musia ísť cez mesto. Letme tadeto rovnou cestou k tomu domu a uvidíme, či ta dôjdu. Chrobáčik ani nechcel, ale keď otecko, že áno a kmotrík tiež že áno, nuž leteli. Ale ponáhľali sa, ako len vládali a už tam boli, ale nikde nik. Chrobáčik sa začínal obávať: „Ach, keď sme my neleteli za nimi! — „Ale neboj sa. Ak tu bývajú, dôjdu. Možno sa niekde zastavili. — A len čo si Chrobáčky sadly pekne na okenicu, už to z mesta začalo hrčať. A už vidieť krásny koč s krásnymi koňmi a už sú pred samým domom, ale, ó — nezastávajú. Letia preč a preč, — a predsa nie. Tu odrazu z čista jasna paholok zastaví pred samými schodmi, pred dvermi, dvere sa otvoria a slúžka v bielunkej zásterke a bielunkom čepčeku, akoby na nich už bola čakala, beží im na proti a chce im pomáhať z koča, ale chlapci už boli dolu a smiali sa jej. Zato ale to dievčatko sa dalo složiť a tá pani si dala podať ruku. Pekne sa na paholka usmiala, zakývla hlavou a boli doma. To bol Chrobáčik rád!

„Otecko, ja budem svietiť tu v záhrade,

áno?“ — A otecko sa radil s kmotříkom a zdalo sa im, že áno, ale — „Milý Chrobáčik, to by si tu musel ostať sám. My musíme tam svietiť, kde inokedy.“ — A Chrobáčik, že áno, len aby sa preň stavili, keď budú leteť domov. — „Tak len pekne svieť. Vieš, čo ten tam na lešeníatku povedal.“

A leteli tam v druhú stranu za mesto, kde vždy svietievali, a Chrobáčik letel do záhrady. Chcel svietiť, ale v tých dvoch oblokoch bolo svetlo a tu videl Chrobáčik, ako si v tej izbe sadali kolo stola, tá veľká, mohutná pani a to dievčatko a tí chlapi. Na stole stál kotlík s kohútikom a pod ním horel svetlý ohník. Už to strašne sypelo. Tá pani mala pred sebou biely džbánoček a štyry šáločky. Postavila džbánok pod kotlík, skrútila kohútik a vriaca voda len sa valila. Potom že sa budú modliť. Složili ruky, sklonili hlavy a to dievčatko sa modlilo krásne na hlas, takú peknú modlitbičku. Chrobáčik počúval, už bol pri samom obluku, oblok bol otvorený, — Chrobáčik až do izby, — a sadol si pri obluku na stoličku na knižku. Tá pani nalievala do šáločiek, slúžka natierala hrianočky a „Pavlík, o čom bola dnes kázeň? Povedz!“ spýtala sa pani toho s bledými vláskami. „Že máme byť poslušní.“ — „Tak si to zapamätaj. A ten text si zas všetci zopakujeme.“ A najprv povedala tá pani: „Aj poslouchati lépe jest, než obětovati,“ potom to povedal ten s gaštanovými vlasmi, potom ten s bielymi, potom to dievčatko a naostatok tam ďalej to opakovala slúžka. Ale ten s bielymi vláskami sa akosi obzeral. „Frédo, vidíš ho!“ a už bežal k milému Chrobáčikovi. Len že Chrobáčik nečakal a chytro zase oblokom von. Ale dostal strach, čo keby ho tak ten chlapec bol chytil! A tak letel na hrušku a sadol si na samý vrcholček. Mesiačik ako rybce

oko; hviezdíčky sa len, len triasly a tam v tráve ešte kdesi cvrčal cvrček. Možno, nemohol zaspať.

Chrobáčik sa chvíľu na to díval a počúval. Potom sletel s hrušky a pekne svietil po záhrade. Však tam bolo ešte viac chrobáčikov a na seba volaly: „Pán Boh daj dobrý deň, Pán Boh daj dobrý deň.“ A tá záhrada bola taká veľiká a taká krásna. A v tom počul Chrobáčik z toho domu krásnu hudbu, veľmi krásnu, a keď priletel trocha bližšie k obloku, tu videl toho gaštanového sedieť pri takej truhličke a klepať na také čierne a biele klapky. Ale ten s bledými vláskami už bežal zase k obloku a preto Chrobáčik radšej nazad. Však to dlho netrvalo, tá krásna hudba zatíchla a svetlo sa z izby ztratilo. Tam v tých oblokochoch pod samou strechou na pravo sa na chvíľku zjavilo, ale potom zase zmizlo. Len v tom jednom obloku ostalo.

A Chrobáčik svietil a svietil. Keď ho už krýdelká bolely, sadol si na hrušku na samý vrcholček. Tam kdesi ďaleko kohút zakikirikál, ledvá ho bolo počuť. Ale hneď sa ozvalo tu bližšie: kikirikí a hneď zase kikirikí a stále: kikirikí, aj tam kdesi ďaleko za mestom. A ten oblok sa otvoril. Tá veľiká, mohutná paní dívala sa na všetky strany, hore a dolu, na celé nebo, na všetky hviezdíčky a na všetkých chrobáčikov. Niečo rozprávala, ale ju nebolo rozumieť. Potom sa oblok zavrel, svetlo zmizlo, ale hneď v druhom sa zjavilo, a hneď v treťom obloku, a hneď vo štvrtom obloku, až zhaslo. Myslím, že sa maminka dívala na deti, či pekne spia.

Ako tak Chrobáčik sedí a sa díva, naraz ktosi volá: „Pán Boh daj dobrý deň, Pán Boh daj!“

To bol otecko. Nemal tam akosi pokoja a kmotrík ho prehováral, ale on si to nedal vyvraveť a že predsa radšej poletí pozrieť Chrobáčika. A Chrobáčik sa smial. On otecka hneď nepoznal. Myslel, že je to dáky iný chrobáčik, a povedal mu: „Pán Boh daj dobrý deň!“ Ale to bol otecko. — „Prečo, Chrobáčik, nesvietiš? Dačo sa ti stalo?“ — „Ej, otecko, veď som ja svietil a teraz si oddychujem. A tá pani zas bola pri obloku. Ale už spí a tí chlapci tiež, aj to dievčatko.“

A otecko bol rád, že sa Chrobáčikovi nič nestalo a že sa nebál. A tak aby len svietil. A Chrobáčik svietil a otecko zas letel a svietili, svietili, až hviezdičky počaly blednúť. Tu sa zastavili kmotrík a otecko pre Chrobáčika a leteli domov. Za potokom odbočil kmotrík na pravo, rovno pod dub, a otecko s Chrobáčikom rovno pod borievča. A tam ktosi stál, von pod chalúpkou, ba boli dvaja, a ten jeden to bola maminka a ten druhý, to bola Janinka. A hlava ju už nebolela a že nemohla včera prísť, nuž prišla dnes.

„No, otecko, bol Chrobáčik poslušný?“ spýtala sa maminka. A otecko sa usmieval: „No, pôjde to.“ A maminka pozrela na Janinku a mala radosť. Ostala pred chalúpkou v tráve, Chrobáčik si sadol k nej a rozprával jej, čo ten na lešeníatku kázal, ako sa naň tí chlapci dívali a ako sa volajú a ten menší že ho chcel chytiť, ale že mu uletel.

To sa však Janinke nepáčilo. „Vieš, Chrobáčik, ak ty tomu chlapcovi nedáš pokoj, uvidíš, že zle pochodíš. On je vstave ťa udrieť a zabiť by ťa mohol. To ti povedám, aby si s ním nikdy viac nič nemal.“

VI.

— A bol august. Tam dolu v pšenici cvengaly kosáky a šedivník bol zakvitnutý, krásny ružový, až do tmava a aj biely ako mlieko. Chrobáčik sa stavil za každým na chvíľku u Janinky. Však on potom kmotríka a otecka dohonil. Alebo letel sám, veď cestu už poznal. A Janinka mu vždy hovorila: „Len Chrobáčik o nič sa nestaraj a pekne svieť.“ — A Chrobáčik, že áno, a letel. —

Pol mesiačik začal svietiť. Povetrie sa od mnohých chrobáčikov až jagalo, a keď Chrobáčik priletel do záhrady pri tom krásnom dome, bola tam pod holým nebom slávnosť. Pod jaseňom stál dlhánsky stôl a pri ňom sedeli tá veľiká pani s lokňami a Fréda a Pavlíček a Ela a mnoho druhých dievčatiek väčších a menších a chlapci tam tiež boli. Jedli buchty a pili čosi zo šáločiek, a Ela mala na hlave krásny veniec a len ona a nik druhý.

Chrobáčik si sadol na hrušku na samý vrcholček a díval sa a počúval. A keď si ich tak všetkých obzeral, ten s bledými vlasmi sa mu predsa najlepšie páčil zo všetkých. A už od stolu vstávali a že sa budú hrať a už sa chceli rozbehnúť, ale tá veľká pani: „Nie, nie, milé deti! Najprv Pánu Bohu pekne zaďakujeme.“ A Elinka sa modlila na hlas tú peknú modlitbičku. A teraz, že ako sa majú hrať? — Pochytali sa do kola za ruky, tá veľká pani tiež, krútili sa a spievali: Vyletela holubienka zo skaly, zo skaly. Ale Pavlíčkovi sa to akosi nepáčilo, a že aby sa vraj hrali na slepú babu. A ako tak behali a do slepej baby pichali, sletel Chrobáčik s hrušky a pekne im svietil. Veď už i tak nebolo dobre vidieť, a keď bol Pavlíček tou slepou babou, vtedy mu Chrobáčik svietil,

že sa dakedy až oň buchol. A Pavlíček mal zaviazané oči a akoby ani nevidel, ale on bol šelma a predsa videl, ale už ho aj tá slepá baba akosi omrzela — on, keď sa Chrobáčik tak ledabolo doň buchol, strhol šatku s očí, chytil s hlavy ten okrúhly čierny klobúčik a z celej sily ho za milým Chrobáčikom praštil. Skutočne ho trafil a tak veľmi — a bolo po Chrobáčikovi. Celé jedno krýdelko ostalo na klobúčiku sedieť a ten ostatný Chrobáčik spadol tam do ružového kríka a ostal za trň visieť. Deťom sa už nechcelo hrať. Ale Chrobáčikovi bol koniec. Ani sa nepohol.

A tak tam visel a visel a maminka nevedela nič a Janinka nevedela nič. Až o chvíľočku, ako by v ňom predsa dušička bola, slabo zavzdychal, ale celkom tichúčko. Tu však letel akýsi chrobáčik a že sa mu zazdalo, akoby niekto zastenal, díval sa a svietil si a tu ho videl, toho Chrobáčika. Visel na trní, celý uráňaný, a to pravé krýdelko celkom preč. Ani sa nepohol. Ten cudzí chrobáčik ho budil, ale on nič. A ešte ho budil, ale on len nič a nič a nič. Až o dlhú chvíľu zase trochu zavzdychal. A tak ten Chrobáčik zavolał ešte jedného chrobáčika a ten chytro nabral v tráve rosy a frkol Chrobáčikovi trochu do očí. Ale Chrobáčik sa ani nehol. A tak ten chrobáčik ešte raz letel pre rosu a ešte raz a stále frkal Chrobáčikovi do očí, až Chrobáčik trochu oči otvoril a uprene sa naň díval. „Chrobáčik, či si ty?“ — Ale Chrobáčik nič. — „Chrobáčik, kde bývate?“ — Ale Chrobáčik zase nič. — „Však bývate za potokom pod borievčim, však?“ — A Chrobáčik akoby trochu kývol očima, ale už ich zas zavrel a bolo celkom po ňom. — „Tak je to on, ja som si to hneď myslel,“ povedal ten prvý chrobáčik. „Keď som prvý raz letel, mi ho otecko ukazoval. Letel s ním

jeho otecko a kmotrík a ten býva tam, neďaleko nás, pod dubom. A otecko povedal, že ten Chrobáčik býva pod borievčím, a raz mi to borievča ukázal.“

A tak že ho ta pod borievča zanesú. Zavolali ešte dvoch kamarátov, urobili také malé nosítka, postlali na ne trocha mäkkého machu, — natrhali ho na hruške pri samej zemi, — a milého Chrobáčika na to položili. Ale Chrobáčik nevedel o ničom. A niesli ho pomaly a opatrne. A už boli za potokom, už boli pri samom borievčí a kto im išiel naproti, bola Chrobáčikova maminka. Drží v ruke krčiaztek a ide na lúku pre rosu. Ona sa hned ľakla, ale ešte nevedela, čo je to. „Máte vy takého Chrobáčika?“ spýtaly sa jej chrobáčky. — „Veru máme, akože by sme nemali.“ — „Tak teda počte pozrieť.“ — „Pane Bože, čože to má byť!“ zvolala maminka a šla pozrieť. Ale ešte pri ňom nebola, už to videla a skríkla a padla na zem a bola ako mrtvá. A tak chrobáčky zanesly najprv Chrobáčika do chalúčky, položily ho na posteľ a potom doviedly maminku. Ona medzitým prišla k sebe, ale slovíčka nemohla povedať. Až sa pustila do takého plaču! „Ach, on vari predsa neposlúchal, ach, on vari predsa neposlúchal!“ — a prosila chrobáčkov, aby skočily tam pod dub pre kmotričku a pre Lienku. A ony že áno a letely rovnou cestou pod dub. Do chalúčky sa však nemohly dostať. Obidve boli vo dvore. A tak búchaly na dvere a Lienka pribehla otvoriť: „Kto to búcha?“ — „Ja.“ — „Kto, ja?“ — „To som ja, chrobáčik, tu neďaleko z ráždia. Prišli sme s odkazom.“ — Tak Lienka mu otvárala a došla aj kmotrička. — „Že aby ste hned prišli pod borievčia. S Chrobáčikom je zle.“ — Ako to kmotrička počula, chytro, chytro pod borievčia. A tu

maminka lomila rukami: „Ach, on vari predsa len bol neposlušný, ach, on vari predsa len bol neposlušný!“ A bežaly do izby a tu Chrobáčik ležal taký zmárnený. To pravé krýdelko bolo celé preč a ani sa len nepohol. A teraz ešte len začaly všetky tri nariekať a nariekaly a rukami lomily a plakaly, ale Chrobáčik o ničom nevedel a ani sa nehol.

A keď tak plakaly, tu sa ktosi ponáhľal ku chalúpke pod borievčia. Bola to Janinka. Nikto jej nič nepovedal, ale ona akoby to bola vedela a už mala dve fľaštičky so sebou, tú jednu s olejom a tú druhú s vínom. A ony len lomily rukami, jej naproti, a maminka len toľko vravela: „Ach, on vari predsa len neposlúchal, ach, on vari predsa len neposlúchal!“ Janinka sa ponáhľala do izby a tu ležal Chrobáčik na posteli taký zmárnený. To pravé krýdelko bolo celé preč a ani sa nehol. Janinke sa valily slzy z očí ako hrachy, ale rukami nelomila. „Čože Chrobáčika tak necháte a nebudete robiť niečo? Chytro, Lienka, dones do krčiazka rosy, chytro!“ — Lienka chcela chytro, ale nemohla najst' krčiaztek, nemohla a nemohla. Až sa maminka rozpomätala: „Len bež chytro, dievča, nechala som ho na lúke stáť.“

A Lienka chytro bežala, nabrala do krčiazka rosy a Janinka chytro Chrobáčika kropila a kropila. Ale Chrobáčik sa ani nepohol a Janinka už počínala mať strach a slzy sa jej valily z očí ako hrachy. A ešte ho pokropila a tým vínom umývala. A keď ho tak poumývala, Chrobáčik odchýľil oči a uprene sa na ňu zahľadel. Ach, to mala radosť, to mali radosti! Ale Chrobáčik slova nepovedal a už im zase v rukách omdlieval. A tak ho Janinka zase umývala. Potom vzala tú druhú fľaštičku a naliala mu do ián oleja. A keď mu ten

olej do tých rán liala, tu zrazu priletia otecko s kmotríkom. Slnko ešte nevychodilo, ale ktosi im povedal, že je s Chrobáčikom zle; a chudák otecko bol celý preč. Plakal a narietal a zase plakal a výčitky si robil, že predsa len nemal nechávať Chrobáčika samého. Kmotrík ho prehováral, veď všetci chrobáčkovia lietajú sami, a oni že tiež nikdy s nikým nelietali. A nechali všetko tak a leteli domov. A maminka zase plakala a kmotrička plakala, Lienka plakala, otecko plakal a kmotrík tiež plakal — len Janinka neplakala a celého Chrobáčika olejom natierala. Chrobáčik o ničom nevedel, ale už nie, akoby bol mŕtvý, ale akoby spal.

A Chrobáčik neprestajne spal a maminka sa neprestajne bála, že hádam umrel. Ale keď sa počalo rozodnievať, Chrobáčik sa zobudil a oči otvoril. Janinka sa mu usmiala. Chcel niečo povedať, ale nemohol. „Si smädný, však Chrobáčik?“ spýtala sa Janinka. Chrobáčik kývol očima a maminka mu chytro podala šáloučku s rosou. Chrobáčik sa napil a zaspal a keď sa zase zobudil, už sa trochu usmieval.

A tak sa mu vždy lepšilo. Už zase rozprával, ale len potichu, že ho ledva bolo počuť. A keď im rozprával, ako sa mu to tam v záhrade stalo, maminka zabedákala: „Ach, on nebol poslušný!“ a otecko sa vadiť, ale Janinka sa naň pekne dívala a nevravela nič.

A už Chrobáčikovi bolo zase dobre. Maminka mu nasnášala, čo len mohla, kmotrička mu posielala od Lienky jahody a varené slivky a Janinka ho každý Boží deň navštívila a vždy mu niečo doniesla: trocha medu alebo kvapku vína, aby sa Chrobáčik posilnil. Veď mu už aj krýdelko rástlo, ale bolo také slabušské, a aby lietal, nebolo

ani myšlienky. „Počkaj len, počkaj“ — vpravievala Janinka, keď pri ňom sedávala v tráve, „do jari sa zotavíš a zase budeš lietat' a budeš pekne svietit'.“

☞ Veď už bola jaseň. Svetla ubúdalo, zimy pribúdalo a tak chrobáčky, že už nikde nepoletia. Len že sa ešte sídu pod borievčím, lebo Chrobáčik ešte nemohol ani na krok z domu. A sišli sa, kmotrík a kmotrička, Lienka a Janinka, otecko zavolať ešte toho chrobáčka z ráždia, čo vtedy Chrobáčka na nosítkach domov doniesol, aj jeho otecka. A tak si posadali kolo pece, veď už bola zima a rozprávali sa. Chrobáčik sedel pri Janinke, ale nič nevravel. Maminka doniesla koláče s tvarohom a makom, ale Chrobáčik len nič. Potom išla maminka s Lienkou von a o chvíľku sa vrátili a niesly celé zrnko hrozna, ako so stopky odpadlo a také krásne svetlé do červenkasta. „Postavte ho sem na stôl, tak bude najlepšie,“ radil otecko. Kohútika už mal pri ruke, vzal chytro kladivko, stopku vyrazil, kohútika nasadil a natočil do krištálovej šáločky, až sa penilo a až vyskakovalo. Lienka skočila s krčiažkom na lúku pre rosu, a tak si nalievali a natáčali a pili a sa rozprávali. Ale Chrobáčik len nič. Sedel pri Janinke pri samej peci a predsa mu bola zima.

A ten starý chrobáčik z ráždia prorokoval, že bude zlá zima, že to zbadal na mravcoch, a maminka počínala mať strach, že nebudú mať dosť dreva, že pre Chrobáčikovu chorobu si nenachystali dosť. Ale otecko, že majú dosť, že im i tak vždy hromadu ostáva. A kmotrík tiež tak hovoril. A nastalo lúčenie. Pekne sa bozkávali a Pánu Bohu porúčali. Chrobáčik sa akosi bál, díval sa na Janinku a Janinke sa valily slzy do očí ako hrachy. Veď Chrobáčik bol ešte veľmi slabý!

A tak sa rozišli. Kmotrík, kmotrička a Lienka leteli pod dub, ten mladý chrobáčik s oteckom za dub do ráždia, Janinka ta k háju do šedivníka, a otecko a maminka a Chrobáčik stáli pod borievčím a dívali sa. Keď ich už nebolo vidieť, musel si Chrobáčik hneď lahnúť do postielky, otecko s maminkou sa sami chytili do roboty. Najprv prenosili z komory do kuchynky hrach a krúpy, pšeno, proso a múku a šušovicu a štipku masla, aby to mala maminka všetko pri ruke. Potom nanosili do kuchynky a do pitvora dreva, čo sa len namestilo, potom všetko všade pekne machom poupchávali, tak že vietor nemal kade prefúknuť, zavreli dvere na haspru, zastrčili kolo, poupchávali machom dvere a obloky — a teraz nech si hoc aj mrzne. Iba maminka mala predsa akýsi strach.

Len sa ešte pomodlili:

Večer tvoja čeliadka,
Sľa ku kôčke kuriatka,
Hrníe sa pod cchranu
K svojmu dobrému Pánu.

Chrobáčik sa poklonil, dal päť, bozkal ruku, „Pán Boh s nami a zlé preč“, lahli si a spali a spali.

Ale ešte nespali dlho a Chrobáčik sa zobudil. Bola mu zima, skoro sa triasol. Nemohol vydržať: „Maminka!“ Ale maminka spala. „Maminka!“ Ale maminka zase nič a Chrobáčik — bol akýsi chorý a začal plakať. V tom sa maminka zobudila. „Chrobáčik, čo ti je?“ — „Ach, maminka, mne je zima.“

„Ale veď je nie taká zima. Skrč sa pekne pod perinku.“ — „Ach, maminka, ja som skrčený a predsa mi je zima. V tom sa zobudil otecko a

keď počul, že je Chrobáčikovi ešte vždy zima — nuž vraví, aby maminka trocha zakúrila. A maminka šla a trocha zakúrila, aby im bolo teplučko, ale otecko povedal, že je von tyranská zima.

A tak sa rozprávali, až zaspali. Ale dlho to netrvalo a Chrobáčik sa zobudil. Bola mu zima, triasol sa. Nemohol vydržať. „Maminka!“ A maminka už mala spánok akosi potrhaný a hneď sa zobudila. „Maminka, mne je zima.“ — A tak zase musela ísť zakúriť. A tak kúrili a kúrili. Ale Chrobáčik stále ešte, že mu je zima. Keď ono von strašne mrzlo a vždy viac a viac. Maminka už nevedela, čo si má počať. Dreva ubúdalo a zimy pribúdalo. „Tu máš, Chrobáčik, vezmi si moju perinu, tá je väčšia, ja si vezmem tvoju.“ A tak si vzal Chrobáčik maminkinu perinu a maminka si vzala Chrobáčikovu a iste jej bola zima, ale nič nevravela. A Chrobáčik tiež nič nevravel. Ale už tak nemrzlo. Prišla mu na um Janinka. „Otecko, a má Janinka dosť dreva?“ — „Oj, má. Keď som ju bol volať, aby k nám ešte prišla, videl som, mala ho dosť. Veru mala, ani ho nespáli.“ — „A u kmotričky tiež majú dosť?“ — „O jej, tí ho majú vždycky dosť. Veď ho honobili celé leto.“ — „A tam v ráždi, otecko, tiež majú dosť?“ — „Tí ho majú toľko, že som sa až divil. Ani za dve zimy ho nespália.“ A tak bol Chrobáčik rád a keď si už nemali čo rozprávať, tak spali a spali.

Ale dlho to netrvalo a Chrobáčik sa zobudil. Bola mu zima, až ho triaslo. „Maminka!“ A maminka i tak akosi zle spala. „Čo ti je, Chrobáčik?“ „Ach, maminka, zima mi je.“ — A otecko sa tiež zobudil a tiež vravel, že mu je zima. A tak zase kúrili a kúrili a pri tom varili polievočku, ale maminka trnula strachy a čítala polienocká. „Ach,

čo si počneme!“ — „Ale, čo si máš hlavu lámať,“ tešil ju otecko. „Už to dlho trvať nemôže a bude jar.“

A najedli sa a zohriali sa a keď si už všetko povedali, zase spali a spali. A dlho spali, ale tu sa Chrobáčik zobudí a zima mu je a trasie ho. Nemohol vydržať. „Maminka!“ A maminka skoro ani nespala: „Ach, Chrobáčik, veď ti je vari nie zase zima?“ — „Ach, zima mi je, ach, už nemôžem vydržať.“ — „Ach, čo si počneme!“ — bedákala maminka, ale šla a bylku zakúrila, ale len bylilinku, že to nebolo ani badať. Keď už nemala skoro nič dreva! A tu sa zobudí otecko. „Zakúr, maminka, tu je zima.“ — „Ale veď som teraz zakúrila.“ — „To je ako nič. Musíš dobre zakúriť.“ — „Veď, len keby mala čím.“ — „Čože, už nemáš dreva?“ — „Mám, všetkého dvanásť polienok.“ — „No, tak ich prilož a bude teplo.“ — „Ale čo potom.“ — „Už len dáko bude. Len pekne poslušni. Poslušných chrobáčikov má Pán Boh na starosti.“

A tak maminka vzala tých dvanásť polienok a všetky položila na oheň, ale mala predsa len strach. Ale otecko si hovel, že ako je dobre teplučko, a Chrobáčik tiež a krčil sa, že ho nebolo ani vidieť. A tak sa shovárali, že už koľko ráz bolo zle a že zas bolo dobre, a zaspali a spali a spali a spali. Dobré sa im spalo.

V.

A bola jar. Všetko, všetko kvitlo, ale naozaj všetko — tráva po pás, rosa ako granáty, — a tie včely tak bzučaly a tie cvrčky tak cvrčaly a tam dolu pri potoku slávik v kroví prespevoval. Aj, čas tvoj, čas milovania.

Kmotrička a kmotrík boli s oteckom v izbe a čosi sa shovárali. Lienka pomáhala maminke v kuchyni, Chrobáčik bol vonká na lúke a čakal Janinku. Bol zase taký veľiký a mocný a vznášal sa vysoko v povetrí. A keď Janinka dlho nepri-chodila, letel jej naproti až k šedivníku. Však už išla a mala z Chrobáčika radosť. „Tak už zase, Chrobáčik, poletíš. Ale či budeš poslúchať?“ — „Oj, budem.“ — „A prečo budeš poslúchať?“ — „Že si to všetci žiadate, a potom, aby sa mi zase niečo nestalo.“ — „Oj, to ty nebudeš poslúchať a zase sa ti niečo stane, a možno ešte horšieho.“ — Chrobáčik chytil Janinku za ruku: „Uvidíš, ja budem poslúchať!“ — „Áno, keď ťa Pán Boh naučí.“

Maminka už mala čokoládu a vysmázané fánky na stole. Sadli si, pomodlili sa a naraňajkovali a že tedy poletia. Chrobáčik bol prvý von. Vzniesol sa do výšky, letel tri ráz dokola — akoby nič! — a spustil sa pri Janinke na zem. Všetci ho obstali a otecko začal: „Milý Chrobáčik, vzpomeň si teraz rok, keď si prvý raz letel. Všetci sme ti dovrávali, aby si pekne poslúchal, a vieš, čo sa stalo. To by sme sa neboli nazdali.“ Chrobáčik už mal plné oči slz a díval sa na zem. „Ej, nechaj ho už a leťme,“ vpadol do toho kmotrík. „Však si on teraz dá pozor.“

A leteli, ale len nízulinko a pomaličky, aby maminka a kmotrička a Janinka a Lienka vládaly. Ešte však ani neboli pri potoku a maminka už ledva dýchala. „Počkajte, ja už nevládzem.“ A čakali a maminka plakala: „Tak len leť, môj Chrobáčik, však ťa na rok už sotva budem odprevádzať. Sám Pán Boh ťa sprevádzaj.“

Rozlúčili sa a ony sa vrátili. Kým chrobáčikov len videly, vždy sa obzeraly — až sa im ztratili.

„Ach, len aby poslúchal!“ začala maminka. „Ja sa bojím, že nebude.“ A bola by sa rada dozvedela, čo myslí Janinka. Ale Janinka prisvedčovala a nevravela nič. „Oj, on bude,“ myslela kmotrička. „Teraz on už má predsa rozum a je dobrák. A už by mu to ani nedalo.“ — „Ó, keď mu to dalo prvý raz,“ ozvala sa Janinka, „ono by mu to dalo aj druhý raz. Ale ja verím, že ho Pán Boh naučí poslúchať.“ — Maminka vzdychla a už nič nepovedala. Letela pomalilinky a keď doletela domov, dlho to trvalo, kým si zase vydýchla.

A leteli. — Kolo dubového hája dolu do údolia, medzi vinice, — a zo všetkých strán: „Pán Boh daj dobrý deň“, „Daj Bože“, „Pán Boh daj dobrý deň“, „Daj Bože“. Chrobáček letel po predku, otecko a kmotrík za ním. Niečo sa dohovárali: „Ja sa predsa bojím ho tam nechať,“ povedal otecko. — „Ale čo,“ odporoval kmotrík. „Kde zhrešil, tam nech je aj dobrý, stále pri ňom byť nemôžeme, a ak nechce poslúchať, môže všade neposlúchať. Ja by som ho tam nechal.“

A už boli v tej záhrade s tým pekným domom. „Vieš čo, Chrobáček, ty tu ostaneš. Tu si zhrešil, tu buď aj dobrý. My musíme letieť na svoje miesto za mesto. S Pánom Bohom.“ A leteli.

Chrobáček letel rovnou cestou na tú vysokú hrušku, sadol si na samý vrcholček a díval sa. Tam je ten ružový ker, kde Chrobáček spadol, keď ho Pavlíček klobúkom udrhel. Tu pod tým jaseňom večerali a tu ďalej na tom trávniku sa hrali na slepú babu. Dnes je tam ticho, ako v hrobe, nikde nik. Ani v oblokochoch nebolo svetielka, — okenice zavreté, — ako vymretô. Ale chrobáčekov všade plno. Len tak sa mihaly a „Pán Boh daj dobrý deň!“ „Pane Bože, daj!“ „Pán Boh daj dobrý deň“, „Pane Bože, daj!“ A tak Chrobáček tiež

lietal a svietil a svietil a o nič nedbal a ničoho si nevšimal a len svietil a zase svietil. Pri tom myslel na maminku a na Janinku, a že prečo by neposlúchal? Ó, že veru bude poslúchať. A svietil a svietil a tí kohúti kikiríkali a tie hviezdy začínaly blednúť a bledly a bledly a tam na východe sa zapalovalo, a tu letí otecko a kmotrik: „Chrobáčik, poďme, slniečko už vychodí.“

A leteli domov. Pri šedivníku stála Janinka a čakala. „Pán Boh daj dobrý deň!“ „Pane Bože, daj!“ „Pán Boh daj dobrý deň!“ „Pane Bože, daj!“ A Chrobáčik sa usmieval, zato, že poslúchal, a Janinka bola rada a maminka tá ešte len bola rada. A tak Chrobáčik svietil a pekne poslúchal a zase pekne svietil a o nič nedbal a ničoho si nevšimal a len svietil. Ale na tom peknom dome už neboly okenice zavreté a tá veľká pani s tými gaštanovými lokňami sedela v záhrade pod jaseňom a pletla punčochu. Deti sa hraly na trávniku, ale bolo ich len dvoje, to malé dievčatko a s bledými vlasmi Pavlíček. Mali tam bielučkého barančeka s čiernym obojkom na hrdle. Pásoľ sa a skákal, oni skákali s nim a mali radosť. Na Chrobáčika sa ani neobzreli. Ale tá pani pod jaseňom sa obzrela, videla Chrobáčika a Chrobáčik ich tiež všetkých videl, ale nič nedbal, ničoho si nevšimal a svietil a svietil a svietil.

A keď raz po západe zase ta priletel, nuž sa prechádzal po záhrade s tou veľkou paňou taký krásny malý vojáček v červenom kabátiku a s malým mečom pri boku. Čosi sa shovárali. Pavlíček a Elinka okolo nich poskakovali a vyťahovali tomu vojáčkovi meč a on im to dovolil. Chrobáčik ho nemohol hneď poznať, až potom predsa poznal, že je to ten pekný s gaštanovými vlasmi: Fréda, a bol rád, ale nič nedbal a ničoho si nevšimal.

Staral sa o svoje a svietil — a svietil a maminka mala radosť a Janinka mala radosť a Chrobáčik mal spokojné svedomie.

A keď tak raz Chrobáčik svietil a svietil, tu až k ránu sa mu akosi znechcelo svietiť. Už ho aj krýdelká bolely a tak že poletí pomaličky domov, však že ho otecko a kmotrík dohonia. A letel a už bol v hore a bol za horou a tu počuje usedavý plač. Chrobáčik počúva, odkiaľ je to, čo je to. A bol to plač tam kdesi dolu v tráve. A tak Chrobáčik letel trochu posvietiť si na to. Ale opatrne, zďaleka. A keď si tak na to svieti, tu vidí — ach, čo on nevidí! — Taký peknušký, okrúhly chrobáčik sedí v tráve, celučký červený so siedmimi, čiernymi puntíkami, — a tie oči, tie krásne čierne oči! A tie oči tak plakaly a teraz sa na Chrobáčika uprene dívaly. Chrobáčikovi ich bolo ľúto.

„Kto si? A čo sa ti stalo?“ — „Ja, — ja som pánbožkova-kravička, volám sa Veronka. Ja som bola u tety a keď ma už bolely krýdelká, tak som si na chvíľočku sadla, že si oddýchnem, a ja som zaspala. A teraz je tma a neviem cestu a bojím sa, a maminka plače, že som sa jej ztratila.“ — „Ty si Veronka? Len neplač. A kde bývate?“ — „My bývame v kríku šípovej ružičky.“ — „Šípovej ružičky? To je tam pred potokom na medzi, však? To ja viem, kde je. Poď, ja ťa ta zavediem a neplač.“

A pánbožkova-kravička už neplakala. A letely. Chrobáčik letel po predku, aby Veronka videla na cestu, ale skoro oči na nej nechal. Stále sa obzeral. Veď bola taká krásna, celučká červená so siedmimi čiernymi puntíkami! A tie oči, tie krásne, čierne oči! A už neplakaly. A letely, ale nevravely nič. Chrobáčik sa díval na Veronku. A Veronka letela za Chrobáčikom. Už boli na vršku, už letely

s vršku, už boly neďaleko potoka, za potokom hore počínala sa medza a už bolo vidieť šípovú ružičku a Veronkinu maminku a otecka — veď celú noc nespali. Neustále Veronku hľadali a teraz keď videli blížif sa akési svetlo, leteli naproti. Veronku hneď poznali a to bolo radosti! Chrobáčik však sa obrátil a keď sa za ním obzreli, už bol preč.

Veď ho doma už čakali. „Kde si bol, Chrobáčik?“ spýtal sa otecko. — „Ja som musel Veronku zaviesť domov. Sedela v tráve a plakala, že sa bojí a že nevie cestu.“ — „A kde tí bývajú?“ — „Tam za potokom na medzi v šípovej ružičke.“ — „A čo ti povedali?“ — „Nič. Ja som hneď letel domov.“ — „No dobre,“ povedal otecko. A akoby nič. Ale maminka mala z toho radosť a Janinka nevravela nič, ale tiež bola rada, a Chrobáčik mal uspokojené svedomie a akoby nič.

Na druhý deň letel zase. Rovnou cestou do tej záhrady, kolo toho pekného domu, a svietil a svietil, na nič nedbal a ničoho si nevšimal. A o chvíľočku sadol si na hrušku, na samý vrcholček, nič nedbal, ničoho si nevšimal a začal mudrovať: „A prečo by ja musel tuná svietif! Nech svietim, kde svietim, len keď svietim. Tu nás je i tak dosť.“ A tak rozmýšľal, nič nedbal, ničoho si nevšimal, sletel však s hrušky a poď — hore medzi vinice, cez háj, vedľa potoka, — tu je tá medza, tu na nej tá šípová ružička a tu sa Chrobáčik zastavil. Obzeral sa, chodil dookola a tu k nemu vybehne Veronka z šípovej ružičky.

„Chrobáčik! Však ja viem, že si ty chrobáčik. Že vás vraj volajú aj svätajanské mušky. Ale, veď si ty nie muška, ty si chrobáčik, však Chrobáčik?“ — „Ale odkiaľ ty vieš, že som ja chrobáčik?“ — „Otecko mi to povedal. On sa včera za tebou obzeral a ty si už bol preč. A vravel,

že to bol chrobáčik a že ste dobrí. Však vy ľuďom a druhým chrobáčikom svietite. Ja by som hneď chcela byť takým chrobáčikom.“ — „A Veronka, čo vy robíte?“ — „My? My vravíme ľuďom, kde sa dostanú, či do neba, či do pekla.“ — „A ako vy to viete?“ — „Nuž, mi to už vieme. Keď letíme hore, nuž prídu do neba, a keď letíme dolu, nuž do pekla.“ — „Ale! Ty, a kde prídem ja a maminka, a otecko, a Janinka, a kmotrík, a Lienka?“ — „Kde? To ja neviem. Počkaj. Opýtam sa otecka, keď priletí domov.“ — „A kde je on?“ — „On šiel ľuďom vraveť, kde sa dostanú. Veď on už hneď priletí.“

A vtom letel, Chrobáčik ho zbadal a akoby nemal dobré svedomie, obrátil sa a letel preč — nahor do vršku okolo hory, cez vinice, do tej záhrady pri tom peknom dome a svietil a svietil a svietil až do samého rána. „Chrobáčik, poď už!“ volali naň otecko a kmotrík. A leteli domov.

Ale na druhý deň zas tak. Chrobáčik letel najprv tam do tej záhrady, za chvíľku svietil, potom si sadol na hrušku na samý vrcholček, o nič sa nestaral, ničoho si nevšímal a začal mudrovať: „A prečo by ja musel tuná svietiť! Nech svietim, kde svietim, keď len svietim. Tu nás je i tak dosť a tam sa dozviem, kde prídem.“ A tak rozmýšľal a o nič sa nestaral, ničoho si nevšímal; sletel však s hrušky a poď — hore kolo hája, cez vrch, pozdĺž potoka, — tu je tá medza, tu na nej tá šípová ružička a teraz sa Chrobáčik pristavil. Obzeral sa, akoby mal zlé svedomie, obchádzal dookola a tu k nemu pribehla Veronka.

„Chrobáčik, nuž ty neprídeš do neba. Tvoja maminka hej a tá Janinka tiež, ale ty nie.“ — „A prečo nie?“ — „Ja neviem, ale otecko letel šikmo na zem a povedal, že keby si teraz umrel,

že by si neprišiel do neba. A že aby si sa rozpo-
menul, čo je u vás to prvé.“ — „To prvé? Čo je
to? Ja neviem.“ — „Aj to je zle, keď ani to ne-
vieš! U nás je prvé v r a v e ť p r a v d u a hneď
to druhé je p o s l ú c h a ť. Vieš — oteckovi to
bolo ľúto, že si ma doviedol, a že predsa nemáš
prísť do neba, ale on musí povedať pravdu.“ —
„Oj, však ja už viem, čo je u nás to prvé. Ale ja
musím letieť.“ — „A prileťíš zase?“

Ale Chrobáčik už letel. „Ja neviem,“ — a letel
hore do vrchu, okolo hája, cez vinice do tej zá-
hrady pri tom peknom dome, a svietil a svietil
až do bieleho rána. „Tak už poleť, Chrobáčik!“
volali naň otecko a kmotrík. A leteli domov.

Doma bol Chrobáčik ako zabitý. Nič nevravel,
a na druhý deň to bolo zase tak. Najprv letel
tam do tej záhrady, za chvíľku svietil, potom
si sadol na hrušku, na samý vrcholček, o nič
nedbal, ničoho si nevšimal a začal mudrovať:
„A prečo by ja musel tuná svietiť! Len keď svie-
tim. Tu nás je i tak až zbytkom, a ona povedala,
že by tiež chcela byť takým chrobáčikom.“ A tak
premýšľal, o nič nedbal, ničoho si nevšimal, sletel
s hrušky a poď, — do hora a okolo hája, cez vrch,
vedľa potoka, — tu je tá medza, tu na nej tá ší-
pová ružička, a tu sa Chrobáčik pristavil. Neve-
del, má či nemá. Ale tu k nemu vybehla Veronka.
„Chrobáčik, veď som ja to vedela, že prileťíš.
Ja mám rada chrobáčikov, keď pekne svieťa.“ —
„A Veronka, ty by si tiež chcela byť takým chro-
báčikom?“ — „Nuž, keby som nebola Veronkou,
pánbožkovou kravičkou, ja by som — — — —“

Ale tu odrazu prileťí od potoka taký malý na-
zlostený Verúnok. Celučký červený, ako oheň,
a tie čierne oči sa mu len tak iskrily. A už sa sypal
na milého Chrobáčika. „Ty chlapčisko, ty na-

ničhodník, ty tulák, — ty si mrzký chlap, vieš? Ty chlapčisko! Však som ťa tu už koľko ráz videl! Ty chlapčisko, čo ty tu chceš!“ A pritom hneď do Chrobáčika búchal.

Veronka sa lakla a utiekla domov. Chrobáčik sa tiež lakol a počal ustupovať. Ale Verúnok za nim a tu sa tam pri potoku zjavil ešte druhý Verúnok. „Poď sem, poď sem, tu je ten chasník!“ A on priletel a pustili sa z oboch strán do nešťastného Chrobáčika. „Ty galgan, čo si ty nejdeš za vašimi. Čo ty máš tu hľadať, ty chlapčisko!“ A jeden ho mlátil s pravej strany a druhý ho mlátil s ľavej strany.

Chrobáčik ustupoval a ustupoval a ako-tak sa bránil, ale za jednu dostal dve, a to poriadne. A stále: „Ty chlapčisko, ty chlapčisko, čo si ty nejdeš za vašimi! Čo tu hľadáš, ty chlapčisko!“ Až boli dolu pri potoku. Tu mu ten prvý Verúnok takú vylepil, že sa Chrobáčik hneď vystrel. „Tu máš, a aby si sa tu viac nenadkiazal!“

Potom ho už nechali a Chrobáčik chytro vyskočil a akoby nič, ale ono nebolo akoby nič. Tú ľavú zadnú nôžku len čo vliekol za sebou, veľmi ho bolela, ale hanbil sa plakať.

Čo si počať? Ešte bolo včas a tam do tej záhrady, tak ďaleko. — Vnišiel do trávy, a chladil si nôžku v rose, až hviezdičky počaly blednúť. Potom sa tackal domov. Ešte bol na ceste, keď ho otecko s kmotríkom dohonili. „Čo ti je, Chrobáčik? Veď sa tackáš.“ — „Otecko, ja som spadol a udel som sa.“ — „Ty že si spadol? Kto to kedy slýchal!“ — „Áno, ja som spadol a udel som sa tu na ľavú nôžku. Ani ju nemôžem pohnúť.“ A keď to otecko počul a videl, bolo mu ľúto Chrobáčika a šiel a trocha mu pomáhal. Ale kmotrík krútil hlavou a nevravel nič.

Maminka ich videla z obloka a hneď sa veľmi lakla. „Čo sa stalo?“ — „Ale, Chrobáčik vraví, že spadol a že sa udrel. Ale ja si to neviem predstaviť.“ — „A ty si spadol, Chrobáčik, a veľmi si sa udrel?“ — „Ale nie veľmi, maminka, ale dosť. Lavá nôžka ma veľmi bolí.“ A tak s Chrobáčikom chytro domov a keď nechcel večerať, ani čo by do oka zasotil, nuž aby si šiel lahnúť, že do rána bude dobre. A Chrobáčik si išiel lahnúť, ale nespál, a ráno nebolo dobre. Lavá nôžka ho veľmi bolela a bola zapálená a veľmi opuchnutá.

A tak musel otecko sám letieť a Chrobáčik ostal ležať. Ale Janinka sa už ponáhľala a niesla olejček z materinej dúšky. Nevravela nič a nezpytovala sa nič, ale Chrobáčikovi pekne celú nôžku namastila. Iba keď bola s Chrobáčikom sama, začala: „Priznaj sa, Chrobáčik, ty si neposlúchal, priznaj sa.“

Ale Chrobáčik ani necekol. „No, keď si to chceš nechať na svedomí. — veľmi mi je ľúto, ale ja ťa nútiť nemôžem. Však vieš, kde bývam.“ A s tým odišla.

Chrobáčik nič nevrvavel, ale bol mrzutý. Na druhý deň však už bol zase na nohách a na tretí deň že zase s oteckom poletí. A letel akoby nič. Nič nedbal, ničoho si nevšímal a svietil a svietil a svietil tam v tej záhrade, pri tom peknom dome.

Tá veľká pani sedela pod jaseňom a plietla punčochu, Elinka a Pavlíček sa bavili v trávniku. Mali tam bieluškého barančka s čiernym obojkom na hrdle. On sa pásol a skákal a deti mali radosť. Na Chrobáčika sa ani neobzrely. Ale tá pani pod jaseňom sa obzrela a videla Chrobáčika a Chrobáčik ich tiež všetkých videl, ale nič nedbal, ničoho si nevšímal a svietil a svietil a tak celú

noc, až do rána, a druhú noc zase tak a tak celý týždeň a tak celý mesiac. A dňa už hodne ubúdalo a noci pribúdalo a Chrobáčik býval veľmi mrzutý. Nikoho si nevšímal, ani kmotričky, ani Lienky a Janinky, akoby sa bál, ako vtedy na počiatku, ale svietil, svietil a svietil.

Iba raz, už pod jaseň, chvíľočku z večera svietil, potom si sadol na hrušku, na samý vrcholček a začal mudrovať: „Veď by to dlho netrvalo a ja by zase hneď tu bol. Už bude skoro zima.“

A tak premýšľal a nič nedbal, ničoho si nevšímal; sletel však s hrušky a peď, — hore okolo hája, cez vrch, vedľa potoka, tu je tá medza a tu je tá šíповá ružička. Ale Chrobáčik zastal dolu pod medzou a počúval. „Čo je to?“ Tam zo šíповej ružičky sa ozýva tolko spevu a hneď zase tolko jasotu a hurtu. „Čo je to?“

A keď sa Chrobáčik poobzeral, tu videl tam vyššie na medzi malinkého chrobáčka zlatohlávka. Ležal v tráve na brušku so založenými rukami a díval sa a počúval. Chrobáčik sa k nemu prikradol. „Zlatohlávok, čo je to tu?“ — „Ty nevieš? Veronka zo šíповého kríka má svadbu.“ — „Ach, Pane Bože! Že má svadbu?“ — „Veru má. Vydáva sa za mladého Verúnka, tam na druhú stranu šípa.“ — „Za toho? Však je to on, taký nahnevaný a oči sa mu iskria.“ — „Áno, keď sa hnevá. Ale dnes sa nehnevá. Vidiš, idú zo šíповého kríka von.“ — A šli zo šíповej ružičky von, po predku Verúnok s Veronkou, — viedol si ju za ruku.

Akonáhle to Chrobáčik spozoroval, ach, celý sa striasol, a ako by mu hlava horela, a hneď preč a preč. Letel a letel, až sa zastavil pri hájiku. Pod skalou vysoký šedivník a v tom šedivníku mach ako zamat a v tom machu na samej skale

krásna, krásna chalúpka. Chrobáčik vpálil hneď do chalúčky, ani sa nepozdravil, padol na stoličku a začal plakať a plakal a plakal, že by sa ten kameň bol mohol pohnúť.

„Chrobáčik, Chrobáčik, čože sa ti stalo?“ spýtala sa Janinka. Ale Chrobáčik nemohol slova vypovedať a len plakal a plakal. „Čože sa ti stalo?“ Ale Chrobáčik plakal a plakal.

Tak si Janinka k nemu sadla, položila mu ruku na plece: „Nepočuješ, Chrobáčik, nepočuješ, čože sa ti stalo? Ty môj milý Chrobáčik, čo?“ A Chrobáčik plakal a plakal a keď sa vyplakal, nuž len fikal. „Čože sa ti stalo, Chrobáčik, čo? Veď mi teda povedz!“ — „Ach, ona má svadbu.“ — „Kto?“ — „Veronka.“ — „Ktorá Veronka? Tá zo šípovej ružičky? Veď som si to hneď myslela.“ — „Áno a vydáva sa za toho Verúnka. To ma on vtedy tak zmlátil.“ — „To on?“ — „On. Ja som tam bol u Veronky len za chvíľu a spýtal som sa jej, či by tiež chcela byť takým chrobáčikom, — ona mi raz vravela, že by chcela, — a v tom on priletel a začal ma biť a zavolať si ešte jedného a bili ma, bili, až ma o zem hodili. Od tých čias som tam nebol a keď som ta dnes letel pozrieť — oni majú svadbu.“

A už Chrobáčik zase plakal a plakal a Janinka horkýže ho ľutovala.

„Ach, ach, Chrobáčik, ja som sa toho vždy bála, a ty nie a nie, — že budeš poslúchať. Pámetáš? Vidíš, že si zase bol neposlušný. Ktorý poslušný Chrobáčik opustí svoje miesto a letí, kde nemá letieť? A potom, Chrobáčik, Chrobáčik, kto to kedy slýchal, aby si chrobáčik robil známosť s Veronkou a aby na ňu myslel. Nie, to je nie poslušnosť. Tak to Pán Boh nechce. A čo ma pri tom najväčšmi mrzí, Chrobáčik, je, že si

otecka a maminku oklamal. Veď si povedal, že si vtedy spadol. Máš nepravdu na svedomí.“ — „Ale veď som ja neklamal. Ja som spadol na zem.“ „Áno, ale si klamal. Oni si to inak mysleli, a ty si tak chcel. Nič sa nevyhováraš. To je ešte horšie. Teraz chytro ešte leť a pekne svieť a potom sa k všetkému priznaj.“

A Chrobáčik si dal povedať. Letel a pekne svietil, až sa otecko s kmotríkom preň stavili. A leteli a nič nepovedali, ani slovíčko. A keď sa mali rozchádzať, začal sa Chrobáčik spovedať: „Prosím vás, otecko a kmotrík, — vtedy, keď som mal tú vytknutú nohu, ja som nepadol na zem. Dvaja verunkovia sa do mňa dali a zbili ma.“ — „Verunkovia? A čo ťa mali biť?“ — „Ja, ja — ja som bol niekoľko ráz tam pod tou šíповou ružičkou — prosím vás, odpusťte mi to. Ja som to obanoval.“ Oteckovi stúpily slzy do očí. „Ach, ach, — ale, ja ti to teda odpúšťam,“ a Chrobáčik mu bozkal ruku.

S maminkou to tiež tak bolo. Pustila sa do plaču, ale že mu to odpúšťa, len aby už naozaj poslúchal. A bolo zase ako dobre, ale Chrobáčikovi nebolo ešte dobre. Svietil, svietil, úprimne svietil, ale bol vždy ako oparený a skoro ani neprehovoril. Raz, už dosť neskoro, keď si všetci ľahli, myslela maminka, že Chrobáčik spí, a začala oteckovi po tichúčku rozprávať: „Tak tu bola Janinka a vrela, že už je čas, aby sme Chrobáčika oženili.“ — A Chrobáčik nespál a počul to. „Nie, nie, maminka, ja sa nebudem ženiť.“ — „Ale, ticho buď. Prečo by si sa neženil!“ — „Nie, ja sa nebudem ženiť.“ — „Ej, veru sa oženiš.“ — „Ach nie, maminka, ja sa neožením.“ — „Nuž teda nech a teraz už spi.“

Ľ. A Chrobáčik spal. Ale na druhý deň sa stavil u Janinky. „Ja sa nebudem ženiť.“ — „Ty že sa nebudeš ženiť? A prečo by si sa neženil?“ — „Veď sa každý nemusí ženiť.“ — „Kto nemôže, nemusí, ale kto môže, musí. Aspoň každý poslušný chrobáčik sa ožení, keď môže. Pán Boh tak chce. A teraz si daj pozor, či chceš byť poslušný preto, že sa to tebe, alebo niekomu druhému páči, a či preto a len preto, že to Pán Boh tak chce.“ — „Ale veď vy ste sa tiež nevydali.“ — „Nevydala, — preto že som nemohla. Pánbožkova kravička nemôže ísť sa núkať niekomu. Ona musí čakať, kým si dáky poslušný chrobáčik pre ňu nepríde. A keď nijaký poriadny chrobáčik nepríde, musí ostať slobodná do smrti, a vie, že preto nikto pre ňu neprišiel, že Pán Boh nechcel. Tak je to, Chrobáčik, nuž tak. Teraz je to ešte nie náhle, ale budeš sa ženiť, preto, že to Pán Boh tak chce. Veď je maminka už stará a začína akosi prechorievať. Čo jej nechceš dopriať, aby si trochu oddýchla? Tak už len leť. Však to už nebude dlho trvať.“

A Chrobáčik nepovedal nič, -a letel a svietil a svietil. Však už dlho netrvalo a začínala byť zima. A tak chrobáčky, že už nikde nepoletia. Len že sa ešte u Janinky sídu. A sišli sa, kmo-trička a kmo-trík a Lienka a otecko a maminka a Chrobáčik, potom ešte ten starý a mladý chrobáčik z ráždia a shovárali sa a mali sa dobre. Chrobáčik sedel pri Janinke, bol dobrej vôle, ale nič nehovoril.

Maminka sa zimy veľmi bála. Dreva že majú dosť, ale že je akási na nič, že nevie, či ju prečká.

Ale ten starý chrobáčik z ráždia prorokoval, že nebude zlá zima, že to badal na mravcoch, a tak sa shovárali, až zase prišlo lúčenie a každý

letel na svoju stranu. Janinka stála pred chalúpkou v machu a dívala sa za nimi. Veru bola zima. Maminka si hneď ľahla a otecko s Chrobáčikom sa chytili do roboty. Všetko povynášali do kuchynky, zavreli dvere na haspru, zastrčili kolo, upchali dvere aj obloky machom, — a teraz, aby si trebárs mrzlo. Ale maminka mala predsa len strach.

Ešte sa pomodlili:

Večer Tvoja čeliadka,
Sta ku kôčke kuriatka,
Hrnie sa pod ochranu
K svojmu dobrému Pánu.

Chrobáčik sa poklonil, dal päť, bozkal ruku, a spali, a spali, a spali. Sladko sa im spalo.

VI.

A bola jar, všetko kvitlo, ale maminka bola akási nanič. „Milé dieťa, nesmieš s tým ženéním odkladať. Vidíš, ja už slabnem.“ A otecko už mal plán hotový. Od chrbta, vo dvore že pristavia izbičku, ta že sa odsťahujú a tí mladí že budú gazdovať.

„Ale, prosím vás, maminka, koho že si mám vziať? Veď ja nikoho nepoznám.“ — „Ale veď ty niekoho predsa len poznáš. Len aby bola dobrá a poslušná. Janinka ti poradí.“

A otecko už ani nečakal. Noci sa im zdaly byť ešte chladné a keď nemôžu lietať, že budú stavať. A stavali. Kmotrík im pomáhal, a do Jána bola izbička hotová, taká krásna, ako maľovaná.

„Tak, Chrobáčik,“ začala raz Janinka, „teraz len nevestu. Veď vidíš, že maminka už nevládze.“ „Ale keď ja nijakú nepoznám.“ — „Ej, keby si

chcel, nuž by si poznal. Daj si pozor, aby si nebol zase neposlušný.“ — „A koho si mám vziať?“ — „Koho? A či nepoznáš Lienku?“ — „Lienku? Tú? Tá sa se mnou vždycky vadila, vysmievala sa mi a nemá ma rada ani trochu.“ — „Ej, horký nie, horký nie. A potom ťa ešte len bude mať, keď si ju vezmeš. A je dobrá, poslušná.“ — „Ale ja by som radšej — — —“ — „Chrobáčik, nemysli na to, čo je nie, a drž sa toho, čo máš. Lienku poznáš a vieš, že je poslušná, a iné nepoznáš, a ja nemám ani jednu tak rada ako Lienku, a maminka a otecko by si to tiež žiadali. Pomysli si, že by si si vzal druhú a ona by maminku len hnevala. My by sme ju potom nemohli mať radi a teba by to mrzelo.“

A tak Chrobáčik už nevravel nič. Letel a svietil, nič nedbal, ničoho si nevšímal, ale svietil a svietil a myslel pritom na Lienku.

„Tak, Chrobáčik, čo ti vravela Janinka?“ spýtala sa maminka. — „Že aby som si vraj Lienku vzal, že je dobrá a poslušná.“ — „To je veru tak. Ja o lepšej neviem a otecko tiež nie. Tak len tam choď a pýtaj si ju.“ — „Maminka, ja ta nepôjdem.“ — „Milé dieta, a ktože má ísť? To musíš sám. Veď oni ti budú vďační. Však, otecko, nech ide sám.“ — A keď otecko, že áno, teda ostali na tom, že zajtra doletí Chrobáčik voľačo skorej, a že ku kmotríkovi zajde.

A na druhý deň priletel Chrobáčik voľačo skorej. Pekne sa umyl a vykúpal a že poletí na pytačky. Maminke tiekly slzy po tvári. „No len choď, konaj, čoby sa Pánu Bohu zapáčilo, a dobre sa ti bude vodiť.“ A Chrobáčik šiel. Pod dubom ho videli z obloka, a kmotrík mu vyšiel naproti. „Vitaj, Chrobáčik. Tak poď bližšie.“ A Chrobáčik šiel bližšie. Lienku len tak zahliadol, ako išla

do kuchyne, ale kmotrička mu podávala ruku. „Vitaj, Chrobáčik. Čo dobrého nám nesieš?“ A keď tam Lienka nebola, nuž sa Chrobáčik nestiechal. „Milá kmotrička, maminka je akási chorľavá a chce, aby som sa oženil. Ja by som vás teda prosil, či by ste mi nedali vašu Lienku.“

Kmotrička sa na Chrobáčika tak pekne dívala, akoby sa z toho veľmi tešila, ale do toho vpadol kmotrik: „Milý Chrobáčik, my máme tvojho otecka radi a maminku tiež a teba sme tiež radi mávali, ale vieš, že máme len Lienku a že by sme ostali sami. Preto si to musíme rozmyslieť. Vieš čo? Priď na dnes týždeň a my ti povieme.“

A Chrobáčik sa už nezdržoval, dal s Pánom Bohom a šiel domov. Myslel, že je všetko v poriadku. Ale maminka sa akosi začudovala. Ona myslela, že hneď povedia áno a temer ju to mrzelo, že chceli rozmýšľať. A keď Chrobáčik o tom premýšľal, prišlo mu na um, že by kmotrik o týždeň mohol povedať, že mu ju nedajú. A počal mať strach. „Oj, neboj sa,“ tešila ho Janinka. „Len buď pokorný, už či ti ju dajú, alebo nedajú.“

A Chrobáčik svietil a svietil a nič nedbal, ničoho si nevšimol, a svietil a svietil a myslel na Lienku. A keď týždeň prešiel, priletel Chrobáčik voľačo včasia domov, pekne sa umyl, vykúpal a šiel pod dub ku kmotrikovi.

Videli ho z obloka, ale nešli mu naproti. Lienku nebolo nikde vidieť, kmotrička akosi smutne pozerala na Chrobáčika, a — „Milý Chrobáčik,“ začal kmotrik, „my máme tvojho otecka radi a maminku tiež, a teba sme tiež mávali radi, ale vieš, že máme len Lienku, — a my sa bojíme, že budeš neposlušný a žeby sa Lienka pri tebe dobre nemala. A tak my ti ju nemôžeme dať.“

Chrobáčika akoby omráčil. Ani nevedel, kde mu hlava stojí, ale akosi sa predsa dostal z izby a akoby mu hlava horela, letel a letel, — pri hájku pod skalou krásny šedivník a v tom šedivníku mach ako zamat a v tom machu krásna, krásna chalúpka. Chrobáčik hneď do izby, ani sa nepozdravil, padol na stoličku a začal plakať a plakal a plakal, žeby sa kameň bol pohoľ. „Chrobáčik, Chrobáčik, čo sa ti stalo?“ spýtala sa Janinka. „Povedz, Chrobáčik, čo sa ti stalo? Povedz.“

A Chrobáčik povedal: „Nedajú mi ju.“ — „Že ti ju nedajú? A prečo ti ju nedajú?“ — „Že vraj majú len ju a že vraj ja budem neposlušný a žeby sa pri mne nemala dobre.“ A už zase plakal. — „Nuž, môj milý Chrobáčik, len sa pekne pokor a neplač. Veď majú len tú, však? A myslíš, že už budeš vždy poslušný? Dôveruj si. A keby si bol neposlušný, nuž by sa Lienka zle mala s tebou. Ja ti radím: Len sa pokor a buď poslušný, veď ja o tom prehovorím s kmotríkom.“ A Chrobáčik už neplakal a letel domov.

Maminka už bola ako na trni. „Ach, ty môj Chrobáčik, čo si taký uplakany?“ — „Keď mi ju, drahá maminka, nechcú dať! Že vraj budem neposlušný. Oni si to myslia.“ Maminka bola celá zadivená. To by sa nebola nazdala. Nevravela však nič a otecko tiež nič, ale mrzelo ich to oboch, až sa maminka pustila do plaču. „Neplačte, maminka. Ja som bol neposlušný, ale ja chcem byť poslušný. Však Janinka s kmotríkom prehovorí.“ — A raz, po západe slniečka, pri ceste počkala Janinka na kmotríka. „Kmotrík, buďte taký laskavý, len na slovíčko.“ — A kmotrík sa zastavil. — „Tak vy nechcete Chrobáčikovi Lienku dať! A prečo? Že bol Chrobáčik neposlušný. On to

obanoval a už bude poslušný. A, kmotrík, či ste vy boli vždy poslušný, pozrite mi do očí.“ Ale kmotrík sa díval na zem. „A čože chcete s tým vaším dievčaťom robiť za parády! Len si dajte pozor, aby vám neostalo sedieť. Nuž tak. To som vám chcela povedať. S Pánom Bohom, kmotrík.“ Kmotrík bol celý popletený. Letel a svietil a keď už mali domov leteť povedal oteckovi: „Povedzte tomu vášmu Chrobáčikovi, aby nás zajtra navštívil.“ A na druhý deň priletel Chrobáčik voľačo včasia, pekne sa umyl a okúpал a šiel ku kmotríkovi.

Kmotrík ho videl z obloka a šiel mu naproti. „Vitaj, Chrobáčik. Tak poď bližšie.“ A Chrobáčik šiel bližšie. „Ja som si to rozmyslel, milý Chrobáčik, a keď vidím, že si oľutoval tvoju neposlušnosť a že už chceš byť poslušným, nuž, nebude mi proti vôli, ak Lienka za teba pôjde. Musíš sa jej opýtať.“ — „A kde je?“ — „Varí v kuchynke večeru.“ A tak šiel Chrobáčik do kuchyne za Lienkou. Už ju dávno nevidel. Bola taká mocná a krásna. Stála pri ohnisku a varila zemiaky, — celá červená, rozpálená, až horela, alebo že jej plameň svietil do tváre, alebo že bola v rozpakoch.

„Vitaj, Chrobáčik. Čo nám nesieš?“ — „Ale, milá Lienka, chcú, aby som sa ženil, a kmotrík mi povedal, že mu nebude proti vôli, ak pôjdeš za mňa. Aby som sa ňa vraj spýtal. Tak, Lienka, nešla by si za mňa?“ — „Ja, ja, — vieš, Chrobáčik, ja som ňa mávala rada, ale — ja, ja, — vieš čo? Ja si to rozmyslím. Príď zajtra.“

A s tým Chrobáčik odišiel. Maminku to mrzelo, že Lienka chce ešte najprv rozmýšľať, a Chrobáčikovi to tiež nebolo milé, ale bol skromný a pokorný a Janinke sa to páčilo. „Nič si z toho ne-

rob. Ak je Lienka dobrá, nuž ti ju Pán Boh predsa dá, a ak je nie dobrá, buď rád, že ti ju nedá. Len ta zajtrá zase choď.“

Však to Lienka už lutovala. „Čo si mu povedala, Lienka?“ spýtal sa jej kmotrik, keď prišla do izby. „Ja, ja — ja som mu, otecko, povedala, že si to musím rozmyslieť.“ — „Rozmyslieť? Čože si chceš rozmyšľať? Či Chrobáčika nemáš rada? A nepovedal ti, že som ho ja poslal?“ — „Ale ja, ja — ten Chrobáčik z ráždia je nie neposlušný.“ — „Chrobáčik z ráždia? A čo teba po Chrobáčikovi z ráždia! Keby on bol prišiel, tak by Chrobáčik nebol prišiel. Ale Chrobáčik prišiel a oslovil nás o teba. A že bol neposlušný? Už to obanoval a teraz poslúcha. A ty nechceš poslúchať? Nie si ty desať ráz horšia, ako Chrobáčik!“

Viac jej kmotrik nepovedal. Ale Lienka plakala a celú noc nespala a plakala a keď Chrobáčik na druhý deň zase prišiel, bola Lienka v kuchynke a varila zemiaky, — celá červená, rozpálená, až horela, alebo že jej plameň svietil do tváre, alebo že bola uplakaná. „Vitaj, Chrobáčik.“ A už zase plakala. „Prečo plačeš, Lienka?“ — „Ach, odpusť mi, Chrobáčik, že som včera chcela rozmyšľať.“ — „A pôjdeš za mňa?“ — „Veru pôjdem.“ A chytila Chrobáčika kola hrdla a mali sa radi.

A tak maminka, aby vrah so svadbou neodkladali. Ale týždeň to predsa trvalo. Veď museli všetko poumývať, uradiť! A kým hostí navolali! A kým koláčov napiekli! To bolo koláčov! Ani sa im v komore nemestily na police. A Janinka, že im pošle tri zrnká hrôzna, také krásne svetlé do červenkasta, tak ako ich zo stopky odtrhla. A poslala. Najala čierneho chrobáka, kováča a on im ich na fúriku zaviezol. A Janinka mu dobre

zaplatila, ale kmotrička predsa ešte dala trocha múky a pšena a štipku masla a tri veľké koláče. Ten bol rád, veď mal doma plnú izbu detí!

A bola svadba. To bolo hostí! A keď boli všetci pospolu, šli von pod dub, Chrobáčik a Lienka, otecko a kmotrička, kmotrík a maminka, Janinka a ten starý chrobáčik z ráždia a potom tí ostatní.

„Tak si podajte ruky,“ začal kmotrík, a Chrobáčik a Lienka si podali ruky. „A ty, Chrobáčik, povedz, či Lienku budeš vždy mať rád a či jej chceš vzdávať prináležajúcu česť.“ A Chrobáčik povedal, že ju bude mať vždycky rád a že jej chce vzdávať prináležajúcu česť. — „A ty, Lienka, povedz, či vždy budeš mať rada Chrobáčika a či ho budeš poslúchať.“ A Lienka, že ho bude vždy poslúchať a rada mať. „A tak žite v tisíce tisícoch a žehnaj vám Hospodin.“ A všetci opakovali: „Žite v tisíce tisícoch a žehnaj vám Hospodin.“ A šli zase do chalúčky a jedli a pili a spievali a shovárali sa a zase spievali a boli radi a mali sa dobre.

A keď tak spievali, tu zbadal Chrobáčik cez oblok tam vyššie na medzi za dudom malinkého chrobáčika zlatohlávka. Ležal v tráve na brušku, so založenými rukami, díval sa a počúval. Chrobáčik vzal chytro dva koláče, jeden tvarohový a druhý makový, a bežal von. „Zlatohlávok, peď sem. Ja mám dnes svadbu.“ — „Však ja viem, že máš.“ — „Tak tu máš, na, koláč.“ A dal mu koláč, ba dva, jeden tvarohový a jeden makový, a zlatohlávok bol veľmi rád a utekal domov.

Slnko už vychodilo, keď všetci vstali, aby odprevadili Lienku pod borievčia. Boli veselí, spievali a aj zavýskli, len kmotrička po tichúčku plakala. A bolo po svadbe. Otecko a maminka sa preniesli do izbičky vo dvore a Lienka začala

gazdovať. Dobre sa im vodilo a mali sa radi. Chrobáčik a otecko svietili, Lienka varila a upratovala a maminka jej radila a pomáhala.

Ale dlho to tak netrvalo. Raz ráno, keď slnko už zapadalo, sedeli pri raňajkách. Polievočka stála na stole a Chrobáčik sa modlil:

Ó náš milý Bože veľký,
Povstali sme už z postielky,
Hneď z rána ťa prosíme,
Daj, nech sa ťa bojíme,
Bojíme a poslúchame
A pritom sa radi máme.

Ešte nepovedal Ameň, a báb — maminka spadla so stoličky na zem a bolo po nej. Chytro k nej, kropili ju vodou, kriesili a volali a plakali ale všetko darmo. Bolo po nej. Ach, to bola žalosť.

A tak jej pri potoku pod jelšinkou vykopali hrobček, zaplakali, pekne ju ťa uložili a na tretí deň tam kvitla stokrásosčka, biela ako sňah. A tam kvitne dodnes. A tá biela stokrásosčka vedľa, — to je oteckova. Keď si to on veľmi pripúšťal k srdcu. Svietil a svietil, ale chradel a svetla mu ubúdalo, až raz, že už nevládze, a ostal doma. A čo sa nestalo! Raz večer, — pod borievčím už boli po večeri — príbehne kmotrička: „Ach, prosím ťa, Chrobáčik, nevidel si kmotrika? Dosiaľ ešte neprišiel a slnce je už tak vysoko. Ach, ja sa trasiem od strachu.“ — „Nie, kmotrička, ja som ho nevidel.“ — A otecko tiež počíнал mať starosť. „Ach, tomu sa niečo stalo, choďte ho hľadať.“

A šli ho hľadať. Volali a plakali, lietali a behali, ale nikde nič a nikto o kmotríkovi nevedel. To bolo plaču! Janinka kmotričku tešila a tešila, ale

kmotrička sa nedala uspokojiť. Veď to trvalo už druhý deň! A až na tretí deň rozprával Chrobáčik, že tam v hore pod dubom, neďaleko cesty vyrástla bielušká stokráska a tá že tam predtým nebývala. „Ach, to je jeho stokráska, ten čateľ ho predsa zožral, ach, ach,“ a plakali a nariekali. A otecko chradol a chradol. „Však ja už tiež nebudem dlho medzi vami, len sa majte radi a poslúchajte.“

A keď raz otecko dlho nešiel k raňajkám, šiel Chrobáčik pozrieť do izbičky do dvora a tu otecko ležal na postielke, nožičky sopiate a celý meravý. Ach, to bol zase zármutok nad zármutky.

A tak mu pod jelšinkou pri potoku vykopali hrobček, zaplakali, pekne ho ta položili a na tretí deň tam vyrástla stokráska, biela ako sňah. A tam kvitne dodnes.

„Kmotrička, bývajte u nás. Nebudeme tak sami,“ prosili Chrobáčik a Lienka. Ale kmotrička, že nie. „Nie, nie, milé deti, ja musím doma umrieť, od nás ma zanesiete ta do hory pod dub. Rozumiete?“ A tak ostali sami. Chrobáčik a Lienka sami a kmotrička sama, Janinka sama, len tam v ráždi sa ten mladý chrobáčik oženil a boli starí a mladí pekne pospolu.

A tak zase svietili a svietili a keď už slnce vychodilo, čakával Chrobáčik na toho mladého z ráždí a leteli spolu domov. A svietili a svietili, a tá veľká, mohutná pani v tom peknom dome sedávala pri stole a písavala dlhé listy a to malé dievčatko bolo už veľké a krásne. Mávalo dlhú bieluškú zásterku a pomáhalo v kuchyni kuchárke. A ten bielohlavý Pavlíček — nie ten tam nikde nebol. Myslím, že bol niekde v školách.

A bola jaseň. Svetla ubúdalo a zimy pribúdalo, a tak chrobáčky že už nikde nepoletia. Len že sa

všetci ešte sídu, a keď si to kmotrička tak veľmi žiadala, nuž, že sa sídu u nej. A sišli sa tí z ráždia, mladí i starí, Janinka a Chrobáčik s Lienkou. Mali koláče s tvarohom a makom a Janinka im poslala celé zrnko vína, tak ako ho zo stopky odtrhli, také krásne svetlé až do červenkasta. A sedeli pri peci a rozprávali si, ale akosi im to nešlo. Keď tam kmotrik už nebol a otecko tiež nie a maminka tiež nie! Stále si ich pripomínali. A pomodlili sa a počali sa lúčiť.

Ti z ráždia sa ponáhľali za stráň do ráždia, Janinka do machu medzi šedivníkom, ale Chrobáčik s Lienkou ostali u kmotričky, a že jej to všetko na zimu upchajú a prichystajú. A upchali to a prichystali a keď už leteli domov: „Vieš čo, Lienka,“ povedal Chrobáčik, „poďme aj Janinke pomôcť.“ A šli. Janinka si práve vnášala z komory do kuchynky. „Janinka, ideme vám pomôcť. My sme hlúpi, že nám to skorej neprišlo na um. Však.“ — „Ale, ale, milé deti, veď si ja to ešte vládzem sama. Inšie by bolo, keby nevládala, ale keď ste prišli, nuž mi pomôžte.“ — A pomohli jej. Potom sa doma chytili do roboty. Veď už bola zima. Vniesli si všetko do kuchynky, zavreli zdnuká dvere na haspru, zastrčili kolok, upchali dvere i obloky machom, a teraz aby si trebárs mrzlo.

A pomodlili sa a ľahli si a spali a spali. Sladko sa im spalo!

VII.

A bolo jaro. Všetko, všetko kvitlo, ale kmotrička o tom už nevedela. Keď ju Chrobáčik a Lienka prišli prvý raz navštíviť, bola bez seba. Chytro ju vyniesli na slniečko a ona otvorila oči a ešte raz na nich pozrela, ale potom bolo po nej. A tak

zase plakali. A Janinka plakala a tie chrobáčky z ráždia plakaly, a keď si to kmotrička tak žiadala, zanesli ju do hory pod dub. Vykopali hrobček, pekne ju doň položili, zaplakali a na tretí deň tam kvitla stokráska, biela ako sňah. A tam do dnes kvitne.

„Ach, teraz sme takí sami,“ žalostila Lienka. „Neplač,“ tešila ju Janinka. „Len pekne poslúchajte. Ja som vás mala vždycky rada a čím viac budete poslúchať, tým radšej vás budem mať.“ A oni poslúchali a mali sa radi.

Ale tie chrobáčky z ráždia, — čo sa im nestalo! Pod borievčím už spali a tu sa raz dohrnú tí z ráždia veľmi nalakaní a búchajú na dvere: „Kto je to? Čo je to?“ — „Ach, to sme my z ráždia. Už sme spali a tu prišli ľudia s vozom, počali naň nakladať naše ráždie a chalúпку nám celú srútili. Len čo sme utiekli. Ach, čo si, hriešni, počneme!“ — „Len neplačte, veď zas dáko bude. Poďte za ten čas k nám.“

A chytro im otvorili a pekne im postlali a ráno už boli Chrobáčik s Lienkou dohovorení. „Viete čo? Tá chalúпка tam pod dubom je teraz prázdna a my ju nepotrebujeme. Bývajte tam a aspoň nám bude bližšie.“ A oni, že áno, a boli radi a hneď sa ta preniesli. Moc toho nemali, veď o všetko prišli! Preto im Lienka poslala aj múky, aj krúpkov, aj masla a Janinka im toho tiež hrúzu poslala.

A chrobáčky zase svietily a svietily a mali sa rady. A tam v tej záhrade, pri tom peknom dome, keď ta Chrobáčik raz príletel, sa prechádzal krásny vojak; červený kabátik so zlatým golierom a krásnu šablu pri boku a sprevádzal tú mohutnú paniu s tými gaštanovými lokňami, — ale už sa jej hodne beľely. A za nimi zase taký krásny vo-

jak a prechádzal sa s takou krásnou, krásnou pannou a čosi sa shovárali. Toho prvého Chrobáčik hneď poznal, bol to ten pekný, gaštanových vlasov Fréda, a Elinku tiež poznal, ale toho druhého nepoznal a nepoznal. Bol mu cudzí. Nech. Veď Chrobáčik o nich veľmi nedbal a skoro si ich ani nevšímal a svietil a svietil.

Ale doma býval predsa často mrzutý a na Lienku dakedy tak bzučal, že mala hneď plné oči slz. „Chrobáčik, čo som ti urobila?“ spytovala sa Lienka, ale Chrobáčik jej ani odpovede nedal. Keď ten chrobáčik z ráždia už mal malého chrobáčka a ten mu bežieval naproti: „otecko, otecko!“ Chrobáčikovi to bolo ľúto.

A keď raz Chrobáčik priletel zase taký namrzený a ani neprehovoril, spýtala sa ho Lienka pri večeri: „Ale, Chrobáčik, čo ti je, taký si nafúkaný a ani slova nepovieš.“ — „Ach, čo mi je! Tí tam v ráždi už majú dvoch chrobáčikov a my sme tu vždy len sami.“ — A Lienke stály slzy v očiach ako hrachy a keď Chrobáčik na ňu pozrel, videl, ako sa jej lialy po tvári, až jej jedna spadla na tanier do polievky. Chrobáčika to bodlo. Chytrou vzal svoju drevenú lyžičku a hoci hrachovú polievku zo všetkých polievočiek najmenej rád jedol, zjedol jej za plný tanier a už ani nemukol. Ale keď sa Chrobáčik na druhý deň stavil u Janinky, začala ona: „Ty, Chrobáčik, ja som nedávno bola u Lienky a ona bola celá uplakaná. Spýtala som sa jej, čo jej je, ale ona, že nič. Ale ja sa bojím, že ty s ňou nezachádzaš vždy pekne. Vieš, len to by ešte chybelo. Nevieš, aká jej patrí česť? Či chceš byť zase neposlušný?“ — „Ale, ja len, — keď nás je teraz tak málo! Predtým svietil kmotrik a otecko, a teraz len ja. Ľudia nebudú vidieť.“ — „Ale, Chrobáčik, čo ty to máš

za starosti! Len ty sám pekne svieť a o ľudí sa nestaraj. Čo si ťa zjednali? Nie, Pán Boh si ťa zjednal, a keby chcel však on by vás vedel rozmnožiť si na tisíce tisícov.“

A Chrobáčik letel a svietil a svietil, celú noc pekne svietil. A keď leteť ráno domov a keď už bol za potokom a už v stráni pri samom borievčí, tu počuje: „Otecko, otecko!“ a taký milučký, malinký chrobáčik cupkal mu naproti. „Otecko, otecko, čo ma nepoznáte? Veď ja som váš chrobáčiček a už vás čakám. A Janinka vás tiež čakala, ale keď ste dlho nešli domov, odišla. A však, otecko, tú starú kolísku mi dáte pekne zafarbiť. Maminka ju sniesla s povaly, už je taká mrzká. Dáte?“

Otecko bol ako bez seba, a Lienka stála pred chalúpkou vo dverách a srdce jej plesalo a tak sa smiala. „Ty môj chrobáčiček, ty môj chrobáčiček!“ A hneď si otecko sadol, vzal chrobáčička na kolená a začal si ho prezerať. A on vám mal oči ako otecko a nožtek ako otecko a všetko na vlas ako otecko a toľko toho naštebotal. Ach, to bola radosť! A mali sa radi. Otecko svietil, maminka s chrobáčičkom gazdovala a učila ho peknú modlitbičku: „Ó môj milý Bože, daj, aby som poslúchal.“

A dlho to netrvalo, — keď otecko raz letel domov a keď už bol za potokom a už v stráni, tu mu pribehol Chrobáčiček na proti: „Otecko, otecko, máme malinkého chrobáčička. Pozrite, ide vám oproti.“ A Chrobáčinok mu šiel naproti a otecko ho už mal na rukách a zodvihol ho do povetria a tak sa smial. Ach, to bola radosť! A mali sa radi a otecko svietil a maminka gazdovala a chrobáčinky sa pred chalúpkou hraly.

A dlho to netrvalo, keď otecko letel raz domov a bol už za potokom, tu mu bežaly Chrobáčiček a Chrobáčinok na proti: „Otecko, otecko, my máme lienku, takú chutnučkú. Vidíte, ide vám oproti. Ale ona ešte nevie dobre chodiť.“ A tá malá lienka šla oteckovi oproti. „Otecko, otecko, ako ma budete volať? Janinka nám donesla medu a vravela, že sa budem volať Lienka, ale maminka, že nie, že sa budem volať Janinka.“

Otecko bol celý bez seba, a Lienka stála pred chalúpkou vo dverách a srdce jej plesalo a tak sa smiala. „A ty moja milá lienka, ty moja zlatá lienocka! Veď ty máš očka ako Janinka a nožtek ako Janinka. To ťa musíme volať Janinka.“ A maminka bola rada a tá malá lienka bola rada a všetci boli radi a mali sa radi. A otecko svietil a maminka gazdovala a chrobáčinky sa pred chalúpkou bavily.

„Dajte mi na Janinku pozor, aby ju jastrab nevzal!“ vravievala maminka. — „Oj, my už dáme pozor!“

A dávali pozor. Ale raz príbehli domov: „Maminka, maminka, tu bol jastrab. Ale nevzal nám Janinku. On sa nás bál.“ A maminka celá naľakaná: „Naozaj? Bol to jastrab?“ — „Bol, bol. Taký velikánsky a mal zelené krídla a dlhánske fúzy a tak bzučal.“ — „No, to nebol jastrab. Jastrab má zobák a perie.“ — „Perie? Tak to nebol on. Ale bzučal a mal dlhánske fúzy.“ A maminka bola rada, že jej to Janinku nevzalo.

A dlho to netrvalo a mali zase malinkého chrobáčička, a zase to dlho netrvalo a mali malinkú lienku, a otecko mal radosť a maminke srdce plesalo. Ale otecko počínal mať starosť. „Ja už ani neviem, ako ich budeme volať a kde ich dáme?“ „Ej, veď si na dáke mená len spomenieme a veď

tú izbičku vo dvore máme ešte prázdnu.“ A dlho to netrvalo a mali Chrobáčička a Chrobáčinka a Chrobáčulinka a mali Janinku a Janínka a Janulka, a mali Svätojanskú, a mali Lienku. Desať ich mali, sedem chrobáčikov a tri lienky. Ale Lienka bola na jednu nôžku chromá. Nemohla na ňu ani stupiť, ale zato behala dosť. A keď už nemohla, vzaly ju chrobáčky a pekne ju nosily.

A mali sa radi. Otecko svietil a maminka gazdovala a všetkých desať chrobáčikov behávalo spolu. Maminka sa za nimi dívala a srdce jej plesalo. A Janinka ich mala tiež rada. „Poďte, chrobáčky, poďte, mám pre vás robotu.“ A ony jej to pekne spravily a ona im niečo rozprávala a potom — to sa rozumie, že im niečo dala. „A teraz už choďte. Ale pekne poslúchajte! Pán Boh má len poslušných chrobáčikov rád.“

A zas šly. Chrobáčky sa učily lietať, — so striežky až na lúku a cez celú lúku až k dubu a zase nazaď, — a lienky sa dívaly, ktorý ďalej zaletí. A potom bývali hladné, ale aké hladné! „Maminka, maminka, ja som hladný“ — hovorieval Chrobáčik. „Nebudeme ešte večerať? Už som ledva došiel.“ — „Len počkajte, počkajte, detičky, kým príde otecko.“ — „Ale, maminka, veď my potom môžeme ešte raz večerať.“ A tak večeraly a keď priletel otecko, aj s ním večeraly a nič im nezaškodilo. Ale tie malé hrnčičky na varenie musela maminka všetky odložiť a kúpila také veľké hrnce. V kuchyni jej lienky pomáhaly a keď potrebovala drevo, nuž jej všetci pomáhali. Jedni rúbali, druhí odnášali, tretí ukladali. To mala dreva, až zbytkom! A keď už dosť napomáhali, bežali sa naháňať. Keď sa raz tak vybehali, — bolo to hneď po raňajkách, — a už boli na konci stráne, neďaleko potoka, tu videli takého maličkého

ho, chutnučkého chrobáčika: celušký červený so siedmimi, čiernymi puntíkami, a tie krásne očká ako oheň. Sedel na kapradine a díval sa na chrobáčikov. Chrobáčky ostaly stáť a dívaly sa naň.

Však ja sa vás nebojím“ začal ten chrobáček. „Vy ste svätajanskí, však. Otecko mi vravel, že ste dobrí.“ — „A kto si ty? A čo tu robíš?“ „Ja som Verúnok tam zo šípovej ružičky. Vidíte ju? Ja som odprevadil otecka a teraz si oddychujem.“ — „A ty si sám? Nemáte viac chrobáčikov?“ Ešte máme, Veronôčku. Ale ona je doma pri maminke. Poďte ju pozrieť.“ A chrobáčky, že pôjdu, a šly.

Veronka stála pod šípovým kríkom a dívala sa. Maminka, pozrite, to je svätajanských. Idú k nám pozrieť. A kde je Veronôčka?“ A Veronôčka pribehla a — tá sa začudovala! Keď ich len bolo mnoho! Desaf! — „A čo sa ty, lienka, nechávaš nosiť?“ spýtala sa Veronka. „Nuž keď sú radi, že ma môžu nosiť. Ja som na túto nožičku ľala, chromá, ale ja viem aj behať.“ A skočila na zem a behala.

A Veronka šla od jedného k druhému, každého pohladila a keď prišla k Chrobáčičkovi, povedala: „Chrobáčiček, však ty máš očká ako otecko? A či by ste, chrobáčky, niečo chcely? — Veronôčka, skoč do komory a dones veniec. Visí na žrdke.“ A Veronôčka skočila do komory, chrobáčky sa postavily do radu a maminka im delila. To bolo dobré!

„A či viete, čo je to? To sú figy.“ A ešte každému dala, a Veronôčke a Veruninkovi tiež, a Chrobáčičkovi ešte. A v tom vletel Verúnok. „Otecko, otecko, my tu máme chrobáčikov.“ A otecko bol rád. „To je pekne od vás, chrobáčky, že ste nás prišli navštíviť. A či ste vy, poslušní?

Buďte. Ja vášho otecka poznám.“ A chrobáčky jiedly a pojiedly a že už pôjdu. „Tak choďte a doma pekne pozdravujte.“ A chrobáčky šly.

To bolo doma rozprávok: „Otecko, otecko, my sme boly u Verúnkov v kríku šípovej ružičky. Tam ďaleko, ďaleko. Kázali vás pozdraviti. A nám čosi dali, také to bolo dobré. A ich maminka povedala, že vraj, otecko, mám také očká ako vy, a dala mi taký veľiký kus, väčši ako ostatným.“ „Oj, veru nie“ — bránili sa ostatní. „Aj nám dala veľiký kus a dva ráz.“ — „A čože vám to dala?“ — „Jaj, také to bolo sladušké.“ — „Med?“ — „Nie.“ — „Jahody?“ — „Nie.“ — „Čerešne?“ — „Nie.“ — „A aké to bolo?“ — „Také to bolo stlačené a bol toho veniec.“ — „Tak to boly figy.“ — „Figy, figy, áno, otecko, figy to boly, figy, figy.“ A chrobáčky boly rady a maminka bola rada a otecko bol rád a keď sa to Janinka dozvedala, tiež bola rada.

„Ale, chrobáčky, či ste pekne zaďakovali?“ — spýtala sa Janinka. — „Ďakovali? Bože, zabudly sme.“ — „To je nie pekne. Ja vám poradím: Ja vám dám kúsok medu, zanesiete ho Verúnkovi a Veronke, pekne zaďakujete a že ich všetci pozdravujeme.“ A Janinka im dala medu a otecko a maminka kázali pekne pozdraviť a chrobáčky to ta zanesly a pekne to vykonaly.

A mali sa radi. Otecko svietil a maminka gazdovala, lienky jej pomáhaly a chrobáčky sa učily lietať. Už dosť dobre vedely. A bola jaseň, svetla ubúdalo a zimy pribúdalo a tak otecko, že už nikde nepoletia. Iba že sa u Janinky ešte všetci sídu. A sišlo sa, všetkých desať chrobáčikov i s oteckom a maminkou a tí z ráždia tiež všetci. To ich tam bolo! A sedeli kolo pece, jedli a pili a shovárali sa o kmotríkovi a o kmotričke a ako to

bývalo za starých čias a ako otecko prvý rok letel cez oblok do toho krásneho, veľikého domu, tam za mestom, v záhradách, a ako ten na tom lešeniaku kázal: „aj poslouchati lépe jest nežli obětovati“, a ako otecko býval neposlušný.

„No, chrobáčky, a kedy vy poletíte?“ — „Oj, už nezadlho, však, otecko.“ — „Hádam, ak dá Pán Boh na leto, na Jána.“ — „Tak dobre“ — tešila sa Janinka. — „Ak Pán Boh dá zdravia, pojdem vás odprevadiť.“ — A starý chrobáček z ráždia prorokoval, že toho roku nebude tuhá zima, že to zbadal na mravcoch. A boli radi. Ešte sa pomodlili a tí z ráždia sa ponáhľali pod dub, tí z pod borievčia snášali Janinke na zimu, už to mali, objali sa, bozkali — doma to tiež hneď mali, len ešte

Večer Tvoja čeliadka,
 Šta ku kôčke kuriatka,
 Hrníe sa pod ochranu
 K svojmu dobrému Pánu.

a už ležali a už spali a spali a spali. Sladko sa im spalo.

* * *

A bola jar. Všetko, všetko kvitlo, a tie včely tak bzučaly a tá tráva bola taká veľiká a tá rosa ako granáty a tie vtáčky tak spievaly a tie cvrčky — tie sa voľačo na načvrkaly! A chrobáčky už nemaly pokoja: Chrobáček, Chrobáčiček, Chrobáčinok, Chrobáčúlik, Janúšek, Janínko a Svatojanský. Slnko sa blížilo k západu a už boli pred chalúpkou, vznášali sa do povetria, jeden vyššie ako druhý, a keď videli tam od hája Janinku prichodiť, leteli jej na proti a skoro ju nesli.

„Aká som rada, že vás ešte môžem odprevadiť, milé chrobáčky, a potom sa už poberiem.“ Ale

chrobáčky ju nerozumely. To bolo radosti! Lienky už maly raňajky hotové, čokoládu a k nej také vyprázané venčeky. Pomodlili sa a naraňajkovali sa a že v mene Božom poletia.

Chrobáčky sa už vznášaly do povetria, ale otecko že im chce ešte niečo pripomenúť. „Drahé chrobáčky! Tak vy dnes poletíte a budete ľuďom svieťiť. Dobré. Keď som ja, ako vy dnes, prvý raz letel, napomínal ma otecko aj kmotrík, aby som pekne poslúchal, lebo že sa mi zle povodí. A ja som predsa neposlúchal. Raz, len zázrak Boží, že som neprišiel o život, a druhý raz som myslel že zblazniem. A keby ma sám Pán Boh nebol naučil poslúchať, ja by som vari po dnes bol neposlušným. A preto vám vinšujem, milé chrobáčky, aby ste si vzaly príklad a aby vás sám Pán Boh naučil poslúchať.“

Otecko bol veľmi dojatý, Janinke slzy padaly, maminka plakala a Lienky sa tiež poplakaly. A leteli, ale len nízučko a pomalinký, aby Janinka a maminka a Lienka a Lienočka a malá Janinka vládaly. Tam na vršku za potokom sa rozlúčili. Lienky sa vrátili a chrobáčky letely, ďaleko, ďaleko do širého sveta, otecko v prostriedku a chrobáčky kolo neho.

„Len sa nebojte,“ učil ich otecko. „Pekne svieťte a nič sa vám nestane. — Toto tuná je hájnikova chalúpka. Veď ho dakedy uvidíte. Nosí kapsu cez plecia a klobúk s perom. Vidíte, tu sú vinice, kde rastie to hrozno, čo nám posielava Janinka. Teraz niet hrozna, to býva len na jaseň, ale už kvitne. Ako krásne vonia.“

A leteli a leteli. Chrobáčikov všade plno. len sa tak mihaly a „Pán Boh daj dobrý deň“, „Pane Bože, daj!“ A otecko tiež „Pán Boh daj“, a Chrobáčiček tiež „Pán B. h daj“ a Chrobáčúlik tiež a

Chrobáčik a Chrobáčulíček a Janinko a Svätójanský „Pán Boh daj dobrý deň! Pán Boh daj dobrý deň!“

„Vidíte, tu začínajú záhrady a tie krásne veľké stavenia sú letníky. Ja svietevam tam v tej záhrade, ale dnes najprv poletíme ta cez oblok, do toho veľkého domu. To musíme tadeto cez mesto. Vidíte, to sú veže a tu práve pod nami nádržka lev do nej pľuje vodu. — však ho dakedy pozreme.“

A leteli. Za mestom, v krásnej záhrade, krásny, veľký dom, obloky veľmi veľké a dvere ešte väčšie. A tie obloky plné svetla a tie dvere do korian otvorené a do tých dverí neprestajne vchádzali ľudia starí i mladí, chlapci i dievčatá. A chrobáčky nerozmýšľaly. — Ten oblok nado dvermi bol otvorený — vletely tade, sadly si dolu na rám a dívaly sa. S povaly visely krásne svietniky a krásne svietily. Dolu na zemi byly lavice plné ľudí. Každý mal pred sebou dve knihy a jednu si hneď otvoril.

Tu jeden vystúpil na to lešeniatio, taký mladúšký pán s plavými, hodvabnými vláskami. Otecko nechcel ani očiam veriť. „Je to on či je to nie on?“ A bol to on, ten bielo hlavý Pavlíček.

Ach, to mal otecko radosť. A že budú spívať. A spievali a tak krásne! Potom sa Pavlíček modlil: Že sú ľudia nestatoční a že boli neposlušní a nemilosrdní, aby im to Pán Boh pre milého Syna svojho odpustil a svojim duchom aby ich osvietil.

Potom otvoril tam na stolíčku veľikánsku knihu a čítal z nej: „Blahoslavení jsou milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.“ A keď si sadli a dávali pekne pozor, začal im rozprávať, aký on býval rozpustený a nemilosrdný chlapec. Raz večer, keď sa v záhrade bavili, že videl leteť sväto-

janského chrobáčika. Hneď strhol s hlavy klobúk a z celej sily ho hodil na milého chrobáčika a že ho to nič nemrzelo. Ale maminka že sa naň uprene zadívala, no nepovedala nič.

A v noci sa mu snívало. Zdalo sa mu, že bolo už ráno a že ho maminka prišla budiť. Jeho klobúčik držala v ruke. „Pozri, Pavlíček, čo je to tu na tvojom klobúčiku? A keď pozrel, videl chrobáčikovo krýdelko. „Pavlíček, kde sa tu to krýdelko vzalo?“ — „Viete, maminka, ja som tým klobúkom udrel svätøjanského chrobáčika včera večer.“ — „Áno, ja viem, ale pozri, ty si ho zabil! A to ti má byť odpustené? Blahoslavení jsou milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.“ Ty si bol nemilosrdný, ty si chrobáčika zabil a preto milosrdenstva nenajdeš.“

Že sa pustil do plaču, ale maminka ho nechala a šla od neho preč. A plakal a vtom sa zobudil. A uvidel, že je ešte noc a že sa mu to snívало. Ale ráno hneď šiel pozrieť na klobúčik a to krýdelko naozaj tam bolo. Oj, ako mu to bolo ľúto. A to slovo Božie: Blahoslavení jsou milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou, že mu v pamäti utkvelo. A Duch svätý že mu od tých čias často preukázal, že je predsa ešte a často nemilosrdný. A tak aby si všetci svoju nemilosrdnosť pripomenuli a pokorili sa a nikoho neodsudzovali a nezatracovali, ale keď je Pán Boh k ním taký milosrdný, že im všetky hriechy odpúšťa, pre milého syna svojho, aby je mu k vôli boli ku všetkým a ku každému tiež milosrdní.

A ako ho otecko tak počúval, pustil sa do plaču. A tam v prvej lavici, neďaleko lešieniatke sedela veľiká, mohutná pani, trocha už zohnutá a tie gaštanové lokne už celkom obelely, a pri nej se-

dela krásna, krásna panna a obe slzily. A bol Ameň a modlili sa a spievali a keď spievali, Pavlíček pozrel na ten oblok nado dvermi a tam dolu na ráme sedelo osem chrobáčikov: sedem malých a ten ôsmy Chrobáčik. To sa Pavlíček iste potešil. A vychodili a dávali čosi na tanier, až tak cvendžalo.

„Poďte, poďte zase druhý raz. Teraz musíme pekne svietiť.“ A leteli do tej záhrady, pri tom peknom dome a ostali tam všetci. Otecko myslel, že tam svetla zbytkom ešte nebude. A svietili a svietili celú noc a keď kohúti začali kikiríkajúť. „Počujete?“ spýtal sa otecko, to kohúti kikiríkajú, že už bude deň, tam sa zore už zapa ujú, to leťme domov. A leteli domov.“

Maminka a Janinka a Lienka a Lieninka a malá Janinka ich už čakaly. „Vitajte! Vitajte. Ako ste sa mali?“ — „Ej dobre sme sa mali. Ale, maminka my sme hladní!“ — „No, teda poďte, poďte večerať.“ A pomodlili sa a n večerali sa a keď čakali, že im budú chrobáčky rozprávať, chrobáčky sa vyhováraly: „Maminka, ospalí sme!“ A tak aby si šli ľahnúť a len čo si ľahly, už spali a spali.“

„Ako sa ti s nimi lietalo? Nebáli sa?“ — „Ba ešte čo, to sú inakší chlapíci, ako som ja bol.“ — Maminka sa smiala, „a vieš, prečo?“ — „A prečo?“ — „Preto, že si ty vždy sám bol a ich je hromada.“ — „Však ja som rád, že ich máme tak moc.“ — A boli radi a ledvá že slnko začalo zapadať, už zas boly chrobáčky na nohách a svietily a svietily a nič sa nebály. A nič sa im nestalo. A tak neprestajne svietily a poslúchaly.

A keď raz po raňajkách chcely zase letieť, odkázala im Janinka, aby všetci prišli k nej. A tak hneď išly k nej všetci. Pri hájiku pod skalou še-

divníc červený a biely zakvitnutý a v tom šedivníku mach ako zamat a v tom machu na samej skale krásna, krásna chalúpka. A tie dvere sa tak sviatočne leskly a tie okienka sa tak slávnostne jagaly, a Janinka ležala na posteli celá sviatočná a všetko akoby bol veľký sviatok. Dva-
násť stoličiek kolo postielky. „Vitajte, chrobáčky a lienky, vitajte. Poďte si sem sadnúť,“ vítala ich Janinka a krásne sa na ne usmievala. „Vy, otecko a maminka, si sadnite sem ko mne.“

Chrobáčky sa veľmi čudovaly, čo to bude, ale maminka už mala oči plné slz. A keď si posedaly, sadla si Janinka na posteli. „Milé chrobáčky a lienky a ty môj Chrobáčik a Lienka, pekne od vás, že ste ma ešte prišli pozrieť. Pán Boh mi dal znať, že sa dnes z tohto sveta odoberiem, a rada by sa s vami rozlúčila.“

Otecko a maminka a lienky už plakali, ale chrobáčky akoby to nechcely veriť. Veď Janinka bola vždy taká mocná a zdravá! — „Ja som vás vždy rada mala a modlievala som sa, aby vás Pán Boh naučil poslúchať. Ja už tu nebudem, ale Pán Boh vás i naďalej bude učiť poslúchať. Len sa majte radi a každý sa starajte o svoje. Nedostatok nebudete mávať nikdy v ničom, ani jedno. A keby si sa ty, milá Lienka, s tou chromou nožičkou nevydala, tu táto moja chalúpka bude tvoja, aby si mala kde bývať. A keď umrem, pochovajte ma sem do machu pod obloky. A teraz mi ešte podajte každý ruku.“

A teraz sa chrobáčky pustily do veľikého plaču. — „Chrobáčky, čože vy nechcete poslúchať?“ — „Ach, my chceme poslúchať, ach, my budeme poslúchať, len nám neumierajte!“ — „Tak, vy chcete poslúchať a chcete, aby som ja neposlúchala? Pán Boh mi vždy hriechy odpúšťal a keď

si ma chce vziať, ja by nemala chcieť? Nič neplačte a pekne poslúchajte.“ A keď ešte každého pobozkala, ľahla si hore značky a pokojne ležala, taká sviatočná.

A keď tak pokojne ležala, tu akoby jej ešte niečo na um bolo sišlo. „Chrobáčik!“ — A otecko sa k nej naklonil. — „Tam na dvore v komore som tomu chrobákovi kováčovi niečo prichystala. On mi často posluhoval. Nech si to prijde vziať. Že ho pozdravujem a ďakujem mu.“ — Potom zavrela oči a viac ich neotvorila.

Ach, tie chrobáčky už Janinku nemaly. Tie sa voľačo naplakaly! Potom vykopalý pred oblokmi v machu hrobček, zaplakaly. Janinku doň položily a na tretí deň tam kvitla stokráska, biela ako snáh, s krajíkom ako krv červeným. To, že Janinka ostala pannou.

„Chrobáčik — kováčik,“ volal otecko na toho čierneho chrobáka, keď ho stretol. „Janinka umrela. A niečo ti tam do komory prichystala, príď si to vziať. Ale toho je moc, musíš si vziať fúrik.“ A kováčik si preto prišiel s fúrikom, ale nemohol to naraz uviezt', — hrach a krúpy a šušovicu a múky a pšeno a maslo a celé zrnko hrozna. Musel prísť ešte raz a ešte raz. Bol veľmi rád! Ale potom sa pustil do plaču: „Ach, kde ja zase takú paniu nájdem!“ A šiel svojou cestou a tešil sa a plakal.

A chrobáčky sa maly rady a poslúchaly. Svietily a svietily, lienky doma gazdovaly a nemaly nikdy a v ničom nedostatok, ale vždy dostatok. A keď chrobáčky raz, hneď po západe slnca, priletely do tej záhrady pri tom peknom dome ó, tam dolu, to bolo lomozu! Služky sem a služobníci tam, a tam hore, to bolo svetiel! A taký dlhánsky stôl a kolo neho plno pánov a paní. A tam na hornom

konci sedela tá krásna, krásna panna s krásnym vencom na hlave a pri nej krásny vojak so zlatým golierikom. A ten Fréda s gaštanovými vlasmi bol tiež tam a mal taký zlatý golierik. A ten bielo-hlavý Pavlíček tiež bol tam a bol podperený troma bielunkými stokráskami.

„Chrobáčky, pozrite. Tu majú iste svatbu,“ povedal otecko a hľadal zlatohlávka. A naozaj, zlatohlávok sedel so založenými rukami tam na vrchu odchýlených dverí. „Zlatohlávok, však je tu svatba?“ — „Veru svatba. Vidíš tam mladuchu s tým krásnym venčekom. To je Elinka.“ — „A za koho sa vydáva?“ — „Za toho pána, čo pri nej sedí s tým zlatým golierikom. Ej, to je veru hej pán!“ A otecko sa potešil, ale — že musia svietiť. A svietili a svietili.

A bola jaseň. Svetla ubúdalo, zimy pribúdalo a tak chrobáčky že už nikde nepoletia. Len ešte zavolaly všetkých z ráždia. A prišli a posadali si kolo pece a jedli a pili a shovárali sa. A ten starý chrobáček z ráždia prorokoval, že bude tuhá zima, že to po mravcoch pozná, a oni že majú akosi málo dreva. „A my veru máme až zbytkom,“ povedala maminka. „Od ľanska nám ho hromadu ostalo a celé leto sme robili kolo dreva. My by sme vám veru mohli trochu dať.“ A otecko, že áno, a chrobáčky všetky, že áno, a tak sa pomodlili a rozlúčili a že sa ešte vyčásilo, chrobáčky nosily drevo ta pod dub. Hodne im ho ta nanosily. Potom si už len všetko povnášali, uriadili, od vonka i od dunká machom upchali, — už to mali, — ešte sa pomodlili:

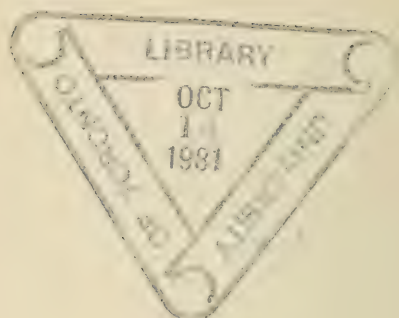
Večer tvoja čeliadka,
Sta ku kôčke kuriatka,
Hrnie sa pod ochranu
K svojmu dobrému Pánu.

Chrobáčky daly päť. bozkaly ruku a už ležaly a už spaly a spaly a spaly.

A bola zima. Ach, to bola zima, tuhá zima! Potoky zamrzly až do dna, vtáčky padaly z povetria, — mrzlo, až sa iskrilo. Ach, tie chrobáčky pod borievčím, len či to vydržia? — Nech. Však ak zamrznú, poslušne zamrznú. — —

A bola jar. Všetko, všetko kvitlo, ale všeculinko, a tam pod borievčím kvitlo dvanásť stokrásiek, devesť bieluškých ako snáh a tri s červeným ako krv krajíčkom. A tam kvitnú do dnes.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG

5038

K42B719

Karafia't, Jan

Chrobacky

